

PRZEMYSŁOWIEC

E DĄBROWA.

Drzewiecki & Jeziorański

INŻYNIEROWIE

Fabryka przyrządów ogrzewania centraln. i Biuro konstrukcyjno-techniczne

Przedsiębiorstwo koncesyonowane przez Magistrat Król. stoł. miasta Krakowa Ł. 76.770/903 III.

Adres: Warszawa, Aleje Jerozolimskie Nr. 85. (dom własny).

Adres telegraficzny: Warszawa Drzewiecki Jeziorański.

Wodociągi i Kanalizacje. ❁ Ogrzewania centralne i Wentylacje. ❁ Urządzenia gazowe.

Firma wykonała w ciągu **jedenastu lat** działalności około 1000 instalacyj.

65

Fabryka Maszyn i Odlewnia

2

Księcia A. LUBOMIRSKIEGO we Lwowie

6

Lwów-Podzamecze ul. Św. Marcina 11.

Adres dla telegramów: SRENIAWA-LWÓW. — Telefon 559. — Konto poczt. Kasy Oszczęd. 867201.

Wykonywa wszelkie roboty, wchodzące w zakres przemysłu maszynowego:

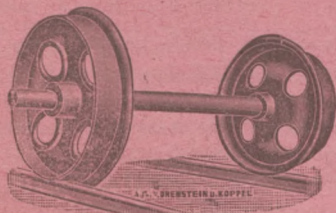
1. Urządzenia, rekonstrukcje i reperacje gorzelń, browarów, młynów, tartaków, cegielń i innych zakładów przemysłowych.
2. Kotły parowe, konstrukcje żelazne, rezerwoary i wszelkie inne roboty kotlarskie.
3. Jako specjalność: transmisje o kołach pasowych, formowanych maszynowo, wykonane przy pomocy maszyn specjalnych
4. Odlewy żelazne z własnych i nadesłanych modeli od najlżejszych do 5000 kg. wagi. Odlewnia zaopatrzona w najnowsze maszyny do formowania, daje nam możność zadowolnić najostrejsze wymagania odbiorców naszych.

Prosimy o zwrócenie uwagi na markę ochronną na wyrobach naszych.

57

ORENSTEIN i KOPPEL

Fabryki kolei wąskotorowych i lokomotyw

BIURO:

Łwów

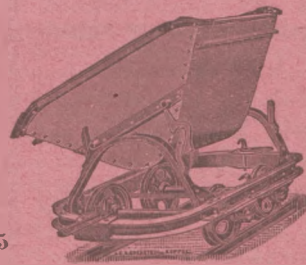
Pasaż Mikolascha

Składy:

ul. Grodecka 127.

Telefon Nr. 594.

URZĄDZAJĄ I DOSTARCZAJĄ

65

Koleje polne, lasowe, oraz dla celów przemysłowych, do ruchu ręcznego, konnego, parowego i elektrycznego. Splaty amortyzacyjne.

Koleje linowe — Koleje elektryczne — Koleje przenośne — Koleje drugorzędne — Koleje dojazdowe — Lokomotywy — Wózki — Baglery ręczne i parowe.

Wynajmuje kompletnie urządzone koleje. Roboty przedwstępne, trasowanie.

Patenty

na wynalazki

wyjednywa 15

Kazimierz Ossowski

Biuro patentowe

Petersburg, Wozniesieńskijski prospekt 3.

65

Poszukuje się wody o sile 30-40 koni w pobliżu stacji kolejowej.

Blizsza wiadomość w Administracji Przemysłowca.

Wilgoć i grzyb

najsilniejsze wyniszczą w zupełności

GLAZURYNA.

Osuszenie kościołów, pałaców i mieszkań wykonuje się od szeregu lat z najlepszym skutkiem i gwarancją.

Płyty słomiane niepalne

jako ochrona ścian od zimna i ściany działowe.

Zgłoszenia :

Biuro fabryki „GLAZURYNY“

Lwów, Lyczakowska 22.

Przesyłki próbne (grzyb) 6 i (wilgoć) 5.

Przegląd - Techniczny

Tygodnik poświęcony sprawom techniki i przemysłu.

Adres Redakcyi i Administr.:
Warszawa, Włodzimirska 3.

PRZEDPŁATA :

W Warszawie: rocznie 10 rub., półrocz. 5 rub., kwartalnie 2:50 rub.; z przesyłką rocz. 12 —, półrocz. 6 —, kwart. 3 — Numer pojedynczy 30 kop.

CENA OGŁOSZEŃ :

Jednorazowo za całą stronę rub. 13, za półstr. 8 —, za ćwierć str. 4 —, za jedną ósmą 2:50, za jedną szesnastą rub. 1:50.

Sokolnicki & Wiśniewski

15

Biuro elektrotechniczne

Lwów, Akademicka 18. ☉ Kraków, pl. Maryacki 9.

Adres telegraficzny: Grom, Lwów. — Grom, Kraków.

Pierwszy zakład kraj. dla budowy wszelkich urządzeń elektrycznych

WŁASNE WARSZTATY ELEKTROMECHANICZNE.

Składy artykułów elektrotechnicznych.

Budowa kompletnych stacji elektrycznych. Wyzyskiwanie sił wodnych do wytwarzania energii elektrycznej i zastosowania jej w przemyśle i gospodarstwach rolnych. — Większość znacniejszych urządzeń elektrycznych w Galicyi od roku 1903 wykonała firma Sokolnicki & Wiśniewski.

Projekty, kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

65

Wodociągi dla miast, miasteczek, zakładów publicznych i domów prywatnych buduje

8

5

Zygmunt Rodakowski

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY WODOCIĄGÓW

65

dawniej biuro instalacyjne „Towarzystwa Akc. dla przedsiębiorstw elektrycznych, wodociągów i kanalizacyi“.

Wykonuje wszelkie poszukiwania za wodą, plany i projekty wodociągowe, ujęcia źródeł i wiercenia lub kopania studzien, całkowite wodociągi miejskie, zupełne instalacje wodociągowe w gmachach publicznych i prywatnych, klozety, łaźienki od najprostszyc do najwykwintniejszych, cyrkulacje wody gorącej, odpływy i kanalizacje.

Materyał doborowy. — Wykonanie wzorowe — Ceny umiarkowane.

Kolejki wązkotorowe

do eksploatacyi lasu i torfu, dla cegielni, tartaków, cukrowni, gospodarstw rolnych, przedsiębiorców budowlanych i t. p.

9

dostarcza i urządza

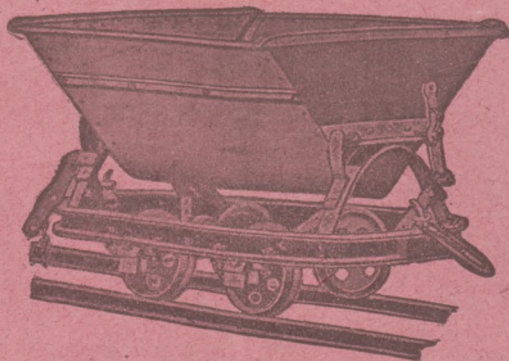
24

E. Giedziński, Lwów

ul. Jagiellońska 1. 3. (w gmachu wiedeńskiego Banku Związk.)

Kupno i najem.

Lokomotywy, szyny, tory przenośne i stałe, wózki rozmaitej konstrukcyi, tarcze obrotowe, rozjazdy, złożenia osiowe, koła, łożyska, śruby, lasze, gwoździe i t. p.

Wynajmuje koleje kompl. urządzone. Katalogi, kosztorysy i rysunki na żądanie darmo i opłatnie. Nowy i używany materyał, jakoteż części zapasowe zawsze na składzie. Specjalny oddział dla maszyn i klozetów torfowych.

75/2

Patrz „Nadesłane“ str. 14.

Co i gdzie wyrabia się w kraju?

Umieszczenie w każdym numerze przez rok cały za jeden wiersz 5 kor., półr. 3 kor.

Aparaty piwne: (fabryka) J. Friedman, Stryj.

Asfalt: papa dachowa, płyty izolacyjne asfaltowe, Skrzypiec i Sp., Tarnów 2. Emil Kuźnicki, Oświęcim, Papa dachowa (płyty izolacyjne asfaltowe). Giovanni Zuliani i Syn, Lwów. Spółka kraj. budowniczych, Lwów. Sosnowski & Zacharyewicz, Lwów. Krajowa fabryka papy dachowej i produktów terowych, Sina Kurtz, Chrzanów. H. et A. Lorie, Kraków.

Artykuły techniczne: Stanisław Grünberg i Ska, Kraków Rynek 21. (Skład artykułów technicznych, elektrotechnicznych oraz krajowych wyrobów metalowych.)

Budowlane roboty: Z. Gościcki, Lwów, Kopernika 17. (wyroby metalowe kąpielowe).

Bron: W. Szadkowski i S. Kopczyński, Lwów, pl. Bernardyński 1. 3.

Browary: Pierwszy browar w kraju systemu gotowania parą Zygmunta Marsa i Braci w Limanowej.

Bielizna męska, damska, dla chłopców, dziewcząt i niemowląt — Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Carbolinum: Emil Kuźnicki, Oświęcim, (Kryształ najlepsza pasowłoka dla dachów pawych). H. et A. Lorie, Kraków.

Cement portlandzki: B. Liban i Sp., Podgórze-Bonarka.

Goleszowska fabryka portland cementu (Roman cement i wapno skaliste)

Cement drzewny: (Holzzement) Emil Kuźnicki, Oświęcim. H. et A. Lorie, Kraków.

Cementowe wyroby: Giovanni Zuliani i Syn, Lwów. H. et A. Lorie, Kraków.

Chirurgiczne opatrunki: Fabr. „Tlen“, Lwów.

Cukry: Cukiernia Ferdynanda Theuera, Lwów, plac Halicki 12

Cukierki, bonbony, czekolada, kakao, pierniki, biszkopty i ciasta wszelkiego rodzaju wyrabia Parowa fabryka cukrów i pierników Brandstätter i Ska we Lwowie.

Cykoria: I. Bar. Romaszkan, Horodenka. **Dachówki i diony:** Bracia Kanarek, Skowierzyn Zbydniów (fabryka dachówek).

Drut drzewny: Na zapalki i pudełka. Fabryka w Lubiczy Królewskiej M. Parnasa.

Elektrotechnika: Tranda Witold, Przemysł. Domiczek Karol, (Lwów, Sykstuska 23. Skład rowerów). E. Hausmann Lwów, Pasaż Hausmana. Telefon 303.

Farbiarnie: Pierwsza kraj. farbiarnia i pralnia chemiczna Langier i Ska, Lwów.

Fajanse: Fabryka w Lubiczy Królewskiej M. Parnasa (naczynia fajansowe i cegły ogniotrwałe).

Gorzelniane urządzenia: Bracia Bartik, Tarnów.

Gwoździe Sułkowickie do szyn: E. Giełdziński, fabryka kolejek wązkotorowych. Lwów, Jagiellońska 3. Patrz inzerat str. 2.

Harmonium: Pierwszy jedyny wyrób harmonium nożnego amerykańskiego

(sawkowego), Rudolf Haase, Lwów, Pijarów 7.

Instalacje: (wodociągi, kanalizacja, centralne ogrzewanie i wentylacja, dalej łaźnie mechaniczne, pralnie i suszarnie) Inż. Leonard Nitsch i Sp., Kraków.

Instalacyjny zakład dla centralnych ogrzewań, wodociągów i gazu, Julian Tokar, Kraków (Radziwiłłowska).

Chylewski, Hruby i Ska, dawniej Wl. Niemeksza. Lwów, Kopernika 15 a.

Bracia Bartik, Tarnów. A. Lów i Ska Lwów, Kollątaja (patrz anons).

Introligatorskie wyroby artystyczne: S. Astandt, Lwów, ul. Słoneczna 7.

Kamień sztuczny: Fabryka kamienia sztucznego, Lwów.

Kamieniarskie wyroby: Trembowla gmina miasta.

Kamieniołomy: Trembowla gm. miasta.

Konserwy z jarzyn i owoców. Fabryka parowa w Lubiczy Królewskiej M. Parnasa. Ogród handlowy.

Konserwy mięsne: Aleksander Sliżyński, Lisko.

Konfitury: (sorbety, woda kolońska) M. Gozdawa-Czekońska, Czortków.

Konstrukcje żelazne: E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Koronki i hafty: Krzyżanowska Aniela, Oświęcim.

Koldry Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Kotły parowe: E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Korki i smolki: Z. Blaustein, Lwów, Kazimierzowska 17.

Lampy: Chylewski, Hruby i Ska, Lwów, patent. naftowe światło żarowe.

Likiery i rozolisy: Fabryka likierów i rumu (rafinerya spirytusu) K. Hr. Drohojowskiego w Bolanowicach.

Dawid i Józef Waloscy w Stryju (rafinerya spirytusu i fabryka rumu).

Liny i powrozy: Towarzystwo powroźnicze w Radymnie:

a) dla przemysłu fabrycznego pasy do maszyn, wszelkie sznury, liny druciane, liny konopne dla gorzelni.

b) dla gospodarstwa domowego: sznury dla wieszania bielizny i rebsznury do stołów.

c) dla gospodarstwa rolnego: postronki, lejce, szleje, kantary i tp.

d) dla myślistwa i rybołówstwa: sieci do polowania, włoki, wycierze.

Marynaty: F. Jachzel, Biała (wyrób sardynek, moskale).

Maszyny: Chylewski Hruby i Ska, Lwów, Kotły parowe. Browary, Młyny, Tarkaki, Motory ropne, gazowe.

E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

MOTORY WYBUCHOWE, budowa młynów i urządzeń przemysłowych Leon Heller, Lwów, Grodecka 35.

Maszyny i narzędzia rolnicze: Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne. Bracia Bartik, Tarnów.

Marek Feuerstein, Lwów, ul. Grodecka 1. 51.

Młyny: Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Bracia Bartik, Tarnów.

Leopold Herman, biuro techniczne, Lwów, ul. Grodecka 14 a. (młyny motorowe, motory i lokomobile).

Mebelowe roboty: Eisenbart Teodor, Lwów (zakop.).

Towarzystwo stolarzy w Kalwaryi

Zebrzydowskiej (skład komis. w Krakowie).

Mlechy: Marek Feuerstein, Lwów, Grodecka 51. (pierwsza fabryka galicyjska).

Miody: Miód patoka, miód pitny, wosk, narzędzia i przybory pszczelarskie Spółka pszczelarska w Brzeżanach.

Metalowe wyroby: E. Wajdowski i Synowie, Lwów, Bema 17.

Mydło jedrne: Pierwsza galicyjska parowa fabryka mydła Szymon Munk Żywiec.

Naczynia emaliowane: Pierwsza gal. fabryka E. H. Friedmanna i Ski, Kraków-Dębni.

Odlewnie i konstrukcje żelazne: E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Jan Wehrstein Stryj, fabryka kujnej leizny (Tempergus), Bracia Bartik, Tarnów.

W. Podhorodecki i Ska, ul. Polna 51. (wszelkie odlewy ze stali, żelaza i metalu, leizna kowalna — Tempergus).

Fabryka armatur, pomp inż. Karola Rudolphiego i Ski w Trzebinie.

Fabryka Ks. A. Lubomirskiego, Lwów, Marcina 1. 11.

Bochenkiewicz Rafał, Gorlice wyrabia wszelkie odlewy maszynowe i budowlane.

Odlewy metalowe: E. Wajdowski i Synowie, Lwów, Bema 17.

Ogrodzenia siatkowe altany, werandy, i poręcze drogowe z rur stalowych jako nowość, praktyczne tanie i trwałe Józef Rossmannith Nowy Sącz.

Ołowiano wyroby, plomby, płyty etc. Stanisław i Stefan Drzewiczy w Przemysłu ul. Węgierska 60.

Ołówki: Majewski, Warszawa.

Organy kościelne i harmonium: Wyrób organów kościelnych i harmonium, Rudolf Haase, Lwów, Pijarów 7.

Osuszanie murów: F. Mossoczy, Lwów Łyczakowska 22.

Grabowski, budown. Kraków, Gołębia 14. (sposobem patent. bez plan. kanalizacyjne budynków, izolacje murów)

Pasy maszynowe: (fabryka) Seweryn. Patzan, Żywiec.

Piece kafilowe: P. Swistek, Przemysł, Lipowa. — Julia Duda, Jarosław. (Fabryka).

Pieczenie: A. Garfunkel, Lwów, ul. Karola Ludwika 2.

Pilniki: Jan Sądół, Kraków, plac Małtejski 4. — Bracia Bartik, Tarnów.

Powozy: Siwiński Wład., Stanisławów.

Pończoszkarskie wyroby: Bobrowska w Jaremczu.

Plótna Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Pościele Wiktor Sedlaczek, Lwów, plac Kapitulny 3.

Prasy olejne, pompy wodne (fabryka) J. Friedmann, Stryj.

Pompy: (studnie) E. i L. Zieleniewscy, Kraków.

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków.

Przyrządy gimnastyczne: Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Rękawiczki i bandaże: L. Kozub, Drohobycz, Rynek 30.

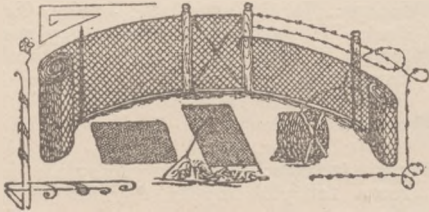
Rzeźbiarskie wyroby z drzewa: Tadeusz Sokulski Lwów, Łyczakowska 54, (ołtarze, ambony itp. roboty snycerskie, pozłotnicze, ozdobne, odnawianie).

Siatki żelazne ogrodzenia siatkowe altany, werandy i poręcze drogowe z rur stalowych, jako nowości praktyczne tanie i trwałe Józef Rossmannith Nowy Sącz.

Sikawki: Bracia Bartik, Tarnów.

Slusarskie wyroby: Spadkobiercy J. Górniaka w Przemysłu.

Siatki żelazne, meble i konstrukcje schodów żelaznych, wykonuje fabryka Józefa Goreckiego, Kraków.

Słomiane maty i materace: Fabryka „Hygiea“ J. Wojciechowski p. Kołomyją

Story do okien płócienne, patyczkowe i deszczułkowe Władysław Adamski, Lwów, Sobieskiego 4.

Studnie: Bracia Bartik, Tarnów, Inż. Leonard Nitsch i Ska Kraków. Chylewski Hruby i Ska, Lwów, Wiercenia studzien, ustawiania pomp.

Światło: Chylewski Hruby i Ska, Lwów, Patent. naftowe światło żarowe, gaz powietrzny, motory ropne do oświetlenia elektrycznego.

Tablice emalowane z napisem wszelkiego rodzaju wykonuje Pierwsza galicyjska fabryka E. H. Friedmanna i Ski, Kraków-Dębniaki.

Tapety: W. Adamski, Lwów.

Tartaki: Chylewski, Hruby i Ska, Lwów.

Tkackie wyroby: Jan Kopciński, Kęty, (sukna i koce).

Michał Mięśowicz Korczyzna obok Krosna. Tkalnia płócien i skład wysłkowy (wyroby z najlepszego przędzywa). Marcin Brzęk, Błażowa, wyrób lnianych i bawełnianych tkanin.

Bobrowska, wyrabia z sukna krajowego serdaki, guńki w Jaremczu.

Tow. tkackie w Glinianach.

Transmisje: W. Podhorodecki i Ska, Lwów, Polna 51. (wały transmisyjne, łożyska, sprzęgacze, koła pasowe i zębate i t. p.)

Tutki: K. Primus, Lwów.

Urządzenia mechaniczne cegielni i fabryki dachówek Józef Szaynok, Rzeszów. Biuro techniczne.

Waseliney: Jan Michnik, Bochnia (oleje maszynowe).

Wody mineralne: Rząca i Chmurski, Kraków.

Wyroby brązownicze i sprzęty kościelne S. Wilczyński, Lwów, Trybunańska 6.

Witraże i mozaiki szklane W. Ekielski i A. Tuch. Kraków, Wolska 31.

Zabawki klockowe (fabryka) Z. Janikowski. Kraków, Garbarska 5.

Zegary wieżowe najnowszej konstrukcji i w różnych wielkościach M. Mięśowicza w Krośnie.

OGŁOSZENIA

KOLEJKA wązkotorowa

3.400 bleż. mtr. szyn, 18 wózków, kilka zwrotnic i tarcz obr. w używanym lecz zupełnie dobrym stanie (także częściowo) tanio do sprzedania. — Zgłoszenia pod „KOLEJKA“ do biura Sokotowskiego, Lwów, Pasaż Hassmana.

„Architekt“

miesięcznik poświęcony architekturze, budownictwu i przemysłowi artystycznemu

wychodzi w Krakowie raz na miesiąc, w zeszytach ozdobionych licznymi ilustracjami i tablicami rysunkowymi.

Przedpłata rocznie 20 K, 10 rb., 20 m., lub 30 fr. — Pojedynczy zeszyt 2 K, 1 rb., 2 m., lub 3 fr.

Dla członków polskich Towarzystw technicznych o 20% taniej.

Kraków, ul. Zgoda 1.

Rządowo uprawniona

Fabryka wód mineralnych

sztucznych i specjalnie leczniczych

37 pod firmą 14

K. Rząca i Chmurski

w Krakowie, ul. św. Gertrudy 4.

wyrabia pod kontrolą Komisji przemysłowej Tow. lek. Krak. polecone przez toż Towarz.

Wody mineralne

odpowiadające składem chemicznym wodom: Bilińskiej, Gieshüblerskiej, Selterskiej, Vichy, Marienbadzkiej, Hamburg, Kissingen tudzież

specjalnie lecznicze

jak: litową, bromową, jodową, żelazistą, kwaśną, oraz wody lecznicze normalne z przepisu prof. Jaworskiego.

Sprzedaż częstkowa w aptekach i drogueryach.

Cenniki na żądanie franco.

Główny skład 65

we Lwowie w aptecce J. Wiewiórskiego
ul. Halicka 5.

Pismo ********
dla młodzieży

Wieczory Rodzinne

Tyg. ilustr. dla młodzieży

pod kier. literac. Ig. Balińskiego i p. Bukowieckiej.

Dwa pisma łącznie: 1. dla starszej młodzieży, 2. dla dzieci do lat 12. Osobny dodatek książkowy co miesiąc.

Treść: Obrazy z piśmiennictwa i historii polskiej. Artykuły z nauk przyrodniczych, powieści, podróże. Dział dla pańienek. Ze szkół uczelni, Konkursa. Rebusy. Zadania itd. W r. 1906 drukują: „Czternastoletni wojownik z r. 1806“. „Wśród Łotyszów“, J. Verne'a. „Historia ludu wieskiego“. — „Kurs ekonomii politycznej“.

W Warszawie kwart. rb. 1., pęczką rb. 1'25. W Austrii rocznie koron 13. W Niemczech marek 12.

Warszawa, Mazowiecka 10.

PIERWSZY ZAKŁAD
FOTO-CHIMIGRAFICZNY
ETRZEMESKIEGO
we LWOWIE
ul. Targowego Maja 7.
Wykonuje:
FOTODRUKI, KLISZE
CYKLOGRAFICZNE
I MIEDZIOTYPI
(Autotypie.)
do celów ilustrowania
DZIEŁ NAUKOWYCH
I POWIEŚCIOWYCH
Jakoż do cenników
FABRYCZNYCH PRZEMYSŁOWYCH
I HANDLOWYCH.

ZALOŻONY 1868

Amoniak chemicznie czysty

(Liquor ammon. caust. purris.)

o ciężarzą gatunkowym 0'96 0'96 (Ph. VII.) i 0'910
(24° B.) — wyrabia 35

Gazownia Miejska we Lwowie.

Cennik na żądanie. 65

PRZEMYSŁOWIEC

TYGODNIK POPULARNY DLA SPRAW TECHNIKI I PRZEMYSŁU

Wychodzi w każdą sobotę rano.

Prenumerata wynosi: W AUSTRYI: miesięcznie K 1'20, kwartalnie K 3'50, rocznie K 14'—. W NIEMCZECH: kwartalnie M 3'50, rocznie M 14'—. W KRÓLESTWIE POI SKIEM: kwartalnie koron 4'—, rocznie koron 16'—.

NUMER POJEDYNCZY 40 hal.

Redakcja i Administracja: Lwów, ulica Akademicka 1. 26.
Telefon Nr. 806.

ZASTĘPSTWO NA KRÓLESTWO: Księgarnia E. Wende i Sp.
Warszawa (Krakowskie Przedmieście 9).

Ogłoszenia: od miejsca wiersza jednej szpalty drobnym drukiem (petit) 40 hal. Przy zamówieniach kwartalnych lub rocznych znaczny opust. — Pomieszczenie FIRMY w rubryce „Co i gdzie wyrabia się w kraju?” za jeden wiersz na rok cały (52 razy) K 5'—, na pół roku K 3'—.

Prenumeratę przyjmują wszędzie biura dzienników i księgarnie oraz Administracja „PRZEMYSŁOWCA“, Lwów, przy ulicy Akademickiej 1. 26.

PRZEDRUK JEDYNIIE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA.

Redaktor naczelny: inżynier cywilny Edmund Libański.

TREŚĆ:

1. Miasta, mieszczaństwo a przemysł. — 2. Sprawy przemysłowe. Z najnowszych dzieł techniki (Oskar Aszkenazy) (c. d.) — 3. Sprawy techniczne. Technicy i ich zespolenie wśród rozwoju przemysłu Królestwa (Inż. Feliks Kucharczyński). — 4. Wynalazki i konkursy. O ochronie wynalazków. — 5. Pouczenia i przepisy. Hygiena rzemiosł. 6. Głosy z kraju. Nasze wieczory (c. d.) — 7. Przemysł artystyczny. Piękno w rzemiośle i sztuce stosowanej (c. d.) — 8. Kronika techniczno-przemysłowa. Nasze kupiectwo i język polski. — Sztuczny jedwab. — Wystawa pożarnicza. — Budowa tunelu w sztucznie zamrożonym terenie. 9. Pytania i odpowiedzi. 10. Nadesłane. 11. Z różnych dziedzin. O zrozumieniu dzieł sztuki (Zygmunt Łempicki).

Miasta, mieszczaństwo a przemysł.

II.

(Dzisiejszy stan miast — przewaga interesów agrarnych — średniowieczne poglądy — wrzekome popieranie przemysłu — ciężary miast — daty statystyczne o ekonomicznym upadku mieszczaństwa — 1½ miliarda zadłużenia Galicji — degeneracja ludności — harmonia interesów — przemysł jako konieczne „zło“ — gospodarka miast galicyjskich a czeskich — pułapki ceł, taryf, traktatów i premii — instytucje wrzekomo przemysłowe, popierają interesy wielkiej własności — dewastacja wywozowa — pół miliona morgów wyrębanych lasów — głosy postępowych agraryuszów o gospodarce na roli — polityczny wpływ miast a reprezentacje miejskie — obrona bankrutującej gospodarki rolnej przez posłów miast — szkodziwe złudzenia — desinfekcja atmosfery politycznej — powszechne głosowanie i ratusze miejskie — Gladstone — nowe życie).

(Ciąg dalszy.)

Rozpatrzmy dalej nowy podatek osobisto dochodowy (Statystyka str. 272). Kto go płaci w cyfrze przeważającej?

Mieszczenie, czy tak zwani ziemianie?

Oto na całkowitą sumę uiszczanych z tego tytułu podatków w Galicji płacą miasta przeważnie, albowiem

z budynków	11.36 %
z przedsiębiorstw	26.34 %
podatki od płac urzędniczych	35.43 %

Ponieważ płace obejmują i urzędników wielkiej własności, strącimy przyjmując liczbę tychże na 1/3 ogółu urzędników — 10.7% pozostanie więc na miasta podatek z płac 24,73%, czyli, że podatek osobisto-dochodowy płacony przez tak zwane mieszczaństwo wynosi 63.43% całego kontyngentu tych podatków.

Z tytułu podatku osobisto-dochodowego miasta płacą więc **cztery razy więcej**, aniżeli posiadłość ziemską a.

Czy jednak wobec tego mają miasta również, jeśli nie większy, to przynajmniej równy wpływ na tok spraw kraju, na rozwój, na obronę swoich interesów dla dobra wszystkich warstw ludności bytującej w obrębie i poza obrębem miejskich rogatek?

Czy głos reprezentacji miast waży na szali rozwoju politycznego całego kraju, na szali reform ekonomicznych dla równomiernego, zdrowego postępu obu działów gospodarstwa społecznego: rolnictwa i przemysłu?

Nie! — przeciwnie, interesy miast, interesy mieszczaństwa podporządkowane są interesom rolniczym bez pardonu!

Oszacowany dochód osób podlegających podatkowi osobisto-dochodowemu wynosił okragło 270 milionów koron (daty z r. 1902). Wolne są od tego podatku do-

URZĄDZA i PROJEKTUJE wedle nowoczesnych wymagań budowy nowych jakoteż rekonstrukcje starych młynów wszelkich systemów z popędem maszyn parowych, motorów i turbin wodnych.

PRZYJMUJE dostawy kompl. urządzeń z pierwszorzędnych krajowych i zagranicznych fabryk, dla gorzelni, browarów, tartaków, fabryk krochmalu, syropu kartoflanego, drożdży, cegielni parowych, elektrycznego oświetlenia i przeniesienia siły, wodociągów i ogrzewań centralnych. SKŁAD motorów lokomobil do poruszania za pomocą gazu, benzyny, spirytusu, ropy naftowej, nafty i pary oraz aparaty do wytwarzania gazu z antracytu i koks. Kasy ogniotrwałe.

Zaprzyśiężony
rzeczoznawca
c. k. Sądu
krajowego
we Lwowie.

Pierwszy krajowy zakład budowy młynów

Leopold Hermann

BIURO TECHNICZNE.

Lwów, ul. Grodecka 14 a.

chody do 600 zlr. rocznie, przyjęte jako minimum egzystencyi.

Podatek ten opłaca w Galicyi zaokrąglając cyfrę 225.000 osób to znaczy, że na 100 osób w kraju, za ledwo 3 osoby posiadają minimum i ponad minimum egzystencyi (na całą Austryę przypada 10 na 100) a 97 żyje poniżej minimum egzystencyi.

Coraz gorszy stan finansowy kraju, ludności miast i mieszczaństwa ujawniają rosnące cyfry długów, cyfry zatrważające.

Skutki tego obdłużenia spadają na cały kraj, lecz najwięcej cierpią pod niem miasta, cierpi przemysł i handel. Pożyczki hipoteczne (własność wielka, mała i miasta) wzrosły z cyfry 280 milionów koron w r. 1870 na 1107 milionów koron w r. 1900.

Czy użyto je na inwestycje produktywne? czy miasta lokowały je tak dla podniesienia materialnego jak i moralnego stanu ludności?

Czyż można twierdzić, że rozwinęliśmy się i rozwijamy nadal pomyślnie, że rośnie dobrobyt, jeżeli w r. 1890 udział Galicyi w podatkach konsumcyjnych, (które stanowią połowę całej kwoty podatkowej) wynosił 16.14% przy 6 milionach ludności w r. 1900 -- 12.8% a w r. 1903 przy ludności o milion głów liczniejszej tylko 10%.

Siedem milionów ludności spożywa dziś o $\frac{1}{3}$ mniej niż sześć milionów przed 15 laty (w stosunku do całej Austryi). Czy to postęp?.. rozwój fizyczny? Jest to objaw coraz gorszego żywienia się ludności, nędzy pelzającej zwolna ale stale wyżej od lokatorów suterren do parteru, zagładającej coraz częściej i na wyższe piętra. Ilustrują ją również smutne cyfry dochodów z egzekucyi i procentów zwłoki. Z uzyskanej kwoty w całej Austryi, przypadalo na Galicyę a więc okragło na $\frac{1}{4}$ ludności państwa:

w roku 1880	15%
w roku 1890	36%
w roku 1900	45%
w roku 1903	63%

Na $\frac{1}{4}$ ludności Austryi przypada prawie $\frac{2}{3}$ kwoty ze wszystkich egzekucyi (!) w Austryi.

A za temi cyframi coraz gorszych stosunków finansowych suną fakta, iż z zasadzonych za pijaństwo w całej Austryi przypada na Galicyę 90% (Wiadomości statyst. 1904) idą fakta degeneracyi moralnej i fizycznej, występującej jaskrawo w miastach. W ciągu jednego okresu 5 lat (Ergebnisse der regelmässigen Stellungen Statistisches Handbuch tom XIV), gdy np. w Czechach wzrosła liczba popisowych z 125.000 na 128.000 (okragło o 3 tysiące), w Galicyi z 152.000 na 162.000 (o 10 tysięcy głów) wzrosła liczba asenterowanych **zdatnych** do wojska w Czechach z 23.000 na 28.000 (o 5 tysięcy) a w Galicyi zmalała z 32.000 na 26.000 (o 6 tysięcy mniej). W Czechach wzrosła liczba ludzi zdanych do wojska z 20 na 22% popisowych a w Galicyi zmalała z 21 na 15% popisowych.

Te zimne a straszne cyfry, kryją tragedię bytu, wzmagające się charactwo setek tysięcy rodzin w miastach, młodego pokolenia, degeneracyę, którą niedawno temu głośno omawiano w prasie na podstawie ostatnich

smutnych wyników, skonstatowanych przez komisye asenterunkowe w miastach.

Wobec takich cyfr, jakie powyżej zestawiliśmy, obniżenia konsumcyi, istnienia 97 osób na 100 nie posiadających minimum egzystencyi, vegetujących niejako—degeneracyi fizycznej, upadku moralnego, nie wolno zachować milczenia!

To nie są sprawy na papierze, ale sprawy życia osobistego każdego obywatela, czy jest tak zwanym inteligentem, czy robotnikiem, czy radcą dworu, czy dyurnistą — przemysłowcem, kupcem lub urzędnikiem.

To są sprawy nietylko bytu indywidualnego, ale bytu i przyszłości rodzin i dzieci!.. Ktokolwiek czuje się obywatelem tego kraju, członkiem społeczeństwa, jeśli nawet nie troszczy się o dobro calości, ale o dobro własnej rodziny, zrozumieć musi, co z nią się stać może w takich warunkach. Zrozumieć musi, że biernością, przykładami „zgody z losem“, stwarza swoim najbliższym najcięższe warunki istnienia...

Gdy protekcyja i serwilizm zawiodą, będą złorzeczyć — i to zupełnie słusznie — ojcom i matkom. Dziś już widzimy te objawy — młodzież żywi żal do pokolenia starszego, żywi żal do wychowawców, bo młodzież czuje żywiej to poniżenie, odczuwa żywiej te gorzkie warunki bytu, to bezmyślne przeżywanie hasła, którym daleko do czynu... tę obłudę życia publicznego, nędzę moralną, to nie „życie“, lecz pelza nie przez życie... od kolebki do grobu...

Rozpatrzmy dalej obdłużenie szczegółowo, jako najjaskrawsze oświetlenie finansowej gospodarki 7-milionowego kraju, którą pogodzeni z losem przedstawiają jako nader pomyślną i mądrą...

	w r. 1870	w r. 1900
1) Obdłużenie wynosiło w własn. tabul.	213 milion.	515 $\frac{1}{2}$ milion.
2) Obdłużenie wynosiło w własn. malej	33 $\frac{1}{2}$ „	276 $\frac{3}{4}$ „
3) Obdłużenie wynosiło w miastach	31 $\frac{3}{4}$ „	312 $\frac{3}{4}$ „
Razem , , , , ,		1107 milion.

długów hipotecznych, od których opłaca Galicya tytułem procentów co najmniej 45 milion. koron rocznie (przyjmujemy bardzo nisko 4%).

Obdłużenie miast wzrosło **dziesięciokrotnie!** Poza tymi długami musimy uwzględnić kredyt wekslowy w bankach, kredyt w towarzystwach, wekslowo-skryptowy w kasach Reiffeisena, który wedle referatu *Dr. Lechowskiego*, wygłoszonego na Zjeździe delegatów stowarzyszeń zarobkowych zeszłego roku (Kredyt i jego skutki obdłużenia kraju. *Czasopismo „Związek“* nr. 23 z dnia 13/X. 1905) dochodzi do 600 milion. koron.

W tej kwocie mieści się zadłużenie kupców, obliczone na kwotę 32 mil. kor., funkcjonaryuszy i publicznych urzędników, dochodzące do **dziesięć milion.** koron.

Zestawiwszy kwoty rocznie płaconych procentów od tego kredytu, mamy wedle wyż wymienionego referatu okragło 53 $\frac{1}{2}$ mil. kor. a dodając do tego 45 mil. kor. procentu od obciążenia hipotecznego okazuje się, że **kraj nasz ma do płacenia okragło 98 $\frac{1}{2}$ milion.** czyli

„Merkur“

Łwów, ulica Kilińskiego 1. 2.

Poleca znakomite mieszanki herbat.

Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznie się odwrotnie i franco.

prawie 100 milionów koron rocznie samych procentów od długów prywatnych i publicznych!

To obdłużenie nie obejmuje wcale kredytu lichwiarskiego prywatnego, kredytu towarowego kupców, który również przedstawiać musi poważną cyfrę. Ten wysoki kredyt towarowy, udzielany przez firmy obce dla zaspiania nas produkcją pozakrajową, objawia się i rosnącą cyfrą różnych agentów, pośredników, zastępców firm pozakrajowych i jest niejako uzupełnieniem obrazu klęsk ekonomicznych miast i całego kraju.

Do jakich rozmiarów dochodzi u nas lichwa, ilustruje bodaj cyfra, iż z zaszędzonych za lichwę w całej Austrii, na Galicyę, na $\frac{1}{4}$ ludności wypada 55% — ponad połowę wypadków.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Sprawy przemysłowe

Oskar Aszkenazy.

Z najnowszych dzieł techniki.

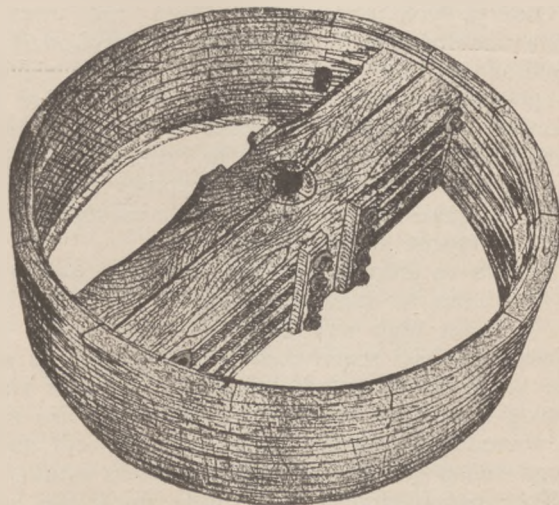
(Wedle okazów światowej wystawy w St. Louis.)

(Ciąg dalszy).

Reeves Pulley.

Są to koła transmisyjne z drzewa sporządzone z części sklepanych i przybitych gwoździami a ułożonych w kilku warstwach na obwodzie. Ramiona i centrum bywają także sporządzone z żelaza. Konstrukcja jest nader silna. Korzyści, wynikające z użycia tych kół są znaczne, gdyż ważą one przedewszystkiem połowę tego, co koła tej samej wielkości z żelaza, powtórę dają małe natężenie pasa.

Z nowych badań wynika, że dla poruszenia na osi w miejscu jednej tonny trzeba około 100 K. P. rocznie; nadto zaoszczędzenie w oliwie jest znaczne. Wdziałem jeden z największych elewatorów zboża nad Missisipina 50.000 ton pędzony siłą 500 koni parow-

Ryc. 10.

wych, gdzie w całym budynku nie było słychać tych kół.

Skutkiem wielkiego tarcia na powierzchni małe natężenie pasa wystarczy dla przeniesienia tej samej ilości K. P., wskutek czego następuje małe zużycie się pasa.

Nadto brak ślizgania się pasa, dochodzące na żelaznych kołach nieraz do jednej ósmej całego efektu, podnosi wartość tych kół.

Czyniono próby właśnie co do tego ślizgania się i utraty efektu a wyniki okazywały bezprzecznie wyższe tarcie na obwodach drewnianych, potwierdzając powyższe zestawienie.

Z pomyślnym wynikiem stosuje się je także jako wielkich kół rozpędowych i jako kół stopniowych.

Są też koła dla lin lub opatrzone flanszami. Wedle wszelkiego prawdopodobieństwa wyprą one z czasem zupełnie koła żelazne dla transmisyj pasem lub liną. W niemałym stopniu podnosi ich wartość fakt, że dla rozmaitych osi może być użyte to samo koło przez użycie rozmaitych wielkości klinów tak zw. „bush“ przy pomocy których przymocowuje się koło do osi nader ściśle. Wymiana osi na grubszą przy powiększeniu ruchu nie pociąga za sobą wymiany kół transmisyjnych.

Zimne naciąganie obręczy kołowych.

Maszyna najnowszej konstrukcji, wystawiona w pałacu „Varied Industries“ obok maszyny najstarszego stylu przedstawia rozwój kilku lat nieledwie i gdy maszyn dawniejszych dla wysokiej ceny i niezajomości rzeczy tylko sztuk niewiele dostało się do szerszego użytku, to dzisiejsza zdobywa sobie coraz szersze pola.

Przedstawia się ona następująco: Na stalowej płycie, spoczywającej na drewnianej podstawie znajduje się tor w formie powierzchni kołowej, po której ślizgają się dwie wielkie, stalowe szyny z odpowiednio zakrzywioną powierzchnią. Każda z tych szyn posiada dwie kątowne szczęki z kleszczami, które się schodzą lub rozchodzą w kierunku szczęk. Wewnętrzna powierzchnia tych kleszczy jest uzębiona. Są one skonstruowane w ten sposób, że mogą chwytać obręcz za brzegi w dwu sekcjach, blisko siebie, tak silnie, iż ślizganie jest niemożliwe. — Gdy więc owe szyny schodzą się pod działaniem siły użytej na dźwigni ręcznej, chwyt kleszczy rośnie automatycznie i obręcz jest usadowiona silnie między końcami kleszczy. Szyny są poruszane przy pomocy dwóch wielkich, ekscentrycznie osadzonych osi, z których znowu jedna przechodzi z obu stron na zewnątrz, mając po obu bokach wielki stalowy pierścień. Jeden mimośród zbacza o $\frac{1}{2}$ cali od osi, dając szynie długość kroku na 1 cal; drugi zbaczając $\frac{3}{16}$ daje chód na $\frac{3}{4}$ cali. Na tym ostatnim działa siła: Na jednym końcu osadzone jest koło zębate o średnicy 15 cali, obracalne przy pomocy systemu skombinowanego dźwigni „Compound“, poruszanego drągiem, z góry na dół i z powrotem, (jak przy pompie dając mały łuk). Dla skombinowanej tej dźwigni wystarcza praca jednego robotnika.

Cała konstrukcja jest z najlepszej stali. Dla obręczy rozmaitych wielkości są 3 pary kleszczy dla wy-

„Merkur“

Śwów, ulica Kilińskiego 1. 2.

Poleca swój skład rumu, koniaku francuskiego, oraz likiery krajowe i zagraniczne.

Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznia się odwrotnie i franco.

miany od najszerzych i najgrubszych aż do najwęższych i najcieńszych obręczy. Maszyna waży 500 funtów i zajmuje przestrzeń 0.50 m × 1.00 m nie włączając długiej dźwigni, którą można wyjmować po pracy. Działanie jest nadzwyczajnie szybkie i dokładne: koła naciągano na niej w przeciągu jednej minuty. *Nie zdejmując obręczy z maszyny, można obręcz ściągnąć o cal lub nieco więcej.*

Jestto ze względu na reakcję stali bardzo korzystne, gdyż reakcja ta jest wprost proporcjonalną do długości tłoczonego przedmiotu, tu więc, gdzie przestrzeń objęta kleszczami jest krótka, reakcja jest mała. I tak znaleziono w obręczy o średnicy 150 cm przy ściągnięciu całej długości ekspansję = $\frac{1}{4}$ cm przy tłoczeniu długości 10 cm tylko 0.04 cm.

Podczas pracy robotnik może dokładnie obserwować skrócenie i przerwać każdej chwili, nie przeciągając materiału, jak to się niestety ze szkodą dla koła często dzieje w kuźniach.

Gdy się nadto zważy, że nie ma przy tym sposobie niejednostajnego oziębienia się materiału, co wywołuje nateżenia wewnętrzne, szkodliwe wywołujące destrukcję przy ladajakim wytrąceniu z równowagi, że dalek jest od spalania drzewa po krzywiznie z *maximum* na środku a *minimum* na obwodzie, co spowodowuje wzniesienie stopniowe nasady, gdy wreszcie zważymy szybkość pracy i brak kosztów ubocznych, to wypada jej przyznać wielkie na przyszłość znaczenie w kowalskim przemyśle.

Fabryka znajduje się w Wichita, Kansas U. S. A. *Brooks Ire Mach. Co.*

(Ciąg dalszy nastąpi).

Z różnych dziedzin.

Zygmunt Łempicki.

O zrozumieniu dzieł sztuki.

Podług prof. R. M. Meyera.

(Ciąg dalszy).

Niezmiernie dawną jest metoda alegoryczna, którą się niegdyś wyłącznie posługiwano. Wyżej o tem była mowa, że z pośród niezliczonej liczby dzieł sztuki stosunkowo mało jest takich, które należy pojmować alegorycznie. Ale i to alegoryczne objaśnienie daje tylko część prawdy.

Jeśli zrozumieliśmy treść jakiegoś listu, jakiegoś artykułu czasopisma, ogłoszenia, sprawa załatwiona, nie pozostaje nic więcej, zrozumieliśmy i koniec. Jeśli jednak dowiedzieliśmy się lub odgadaliśmy że np. piękna starożytna rzeźba przedstawia cierpienie, to mamy żeby się tak wyrazić tylko nazwę, zawsze samo dzieło sztuki jeszcze pozostaje. Mamy tu rzecz podobną, jak gdyby nam podano botaniczną nazwę rośliny; żywe arcydzieło róża czy fiołek pozostaje przecież zawsze ze swojemi liśćmi, barwą, zapachem z ogólnym wrażeniem, czego nie odda żadna nazwa. Tam alego-

INŻ. FELIKS KUCHARZEWSKI.

Technicy i ich zespolenie wśród rozwoju przemysłu Królestwa.

(Ciąg dalszy).

Dla kształcenia techników krajowych w tej gałęzi przemysłu otwarto w r. 1816, przy dyrekcji kieleckiej, Szkołę akademiczno-górniczną, gdzie pod kierunkiem Ulmana wykładali zasłużeni w górnictwie krajowym: Bogumił Pusch i Fryderyk Lempe. W ciągu dziesięciu lat swego istnienia szkoła-kielecka przygotowała ludzi długo potem użytecznie pracujących w wielu gałęziach służby publicznej.

Skromnej liczby techników krajowych nie mogła pomnożyć w tym stopniu druga z rozwijających się wtedy gałęzi przemysłu. Ściągani przywilejami, popierani skutecznie przez ministra Mostowskiego, osiedlać się zaczęli tkacze niemieccy w Łodzi, Pabianicach, Zgierzu, Zduńskiej Woli, Ozorkowie, i wszystkie te osady fabryczne wzięły wtedy swój początek. Najwcześniejsze powstały fabryki sukienne rozwinęły się szybko i ich wytwórczość w 1826 przekroczyła 6 milionów rubli ¹⁾. Przemysł bawełniany, zapoczątkowany w 1823,

¹⁾ Według artykułu »Fabryki sukna w Królestwie Polskiem« (»Izys Polska« t. VI z r. 1822, str. 82—90), wytwórczość fabryk sukienych w r. 1820 wynosiła już 3,600.000 rub. W artykule pt. »Przemysł fabryczny od r. 1816 po koniec 1849«, podanym w »Korespondencje Handl., Przemysł. i Roln.« z r. 1851, nr. 50—56, wytwórczość fabryk sukienych wynosiła w latach: 1823 — 3,460.000 rubli, 1815 — 4,980.600 rub., 1826 — 6,709.500, 1828 — 5,566.400, 1829 — 5,752.808. Przy liczbach, przytaczanych w dalszym ciągu z tego artykułu »Korespondenta«, stawiać będziemy znak: (K.)

ryczne znaczenie tu nazwa botaniczna wcale jeszcze rzeczy nie wyczerpuje.

Słowacki pisze o Beniowskim (I. XXIX.)

*O Polsko jeśli ty masz zostać młodą
I taką jak ta być co dzisiaj żyje?!*

Otóż ja tych wierszy tak długo nie rozumiem póki się nie dowiem, że na emigracji wychodziło pismo »Młoda Polska«, z którym Słowacki w nieprzyjaznych pozostawał stosunkach. Ale skoro to już wiem i rozumiem o co tu idzie to pozostaje przecież jeszcze cała ta strofa i pytanie czemu te rytmicznie związane słowa, czemu ten dowcipny i uszczypliwy zwrot, czemu ten atak na jakieś dawno zapomniane czasopismo sprawia mi estetyczne zadowolenie?

Trwało to jednakowoż całe stulecie, zanim poznano i uznano to samoistne znaczenie artystycznej formy. Zamiast tego wyznawano długo, bardzo długo w objaśnieniu dzieł sztuki podwójny dogmat: po pierwsze, że każde dzieło sztuki ma jakieś »głębsze znaczenie« jakiś mistyczny sens, do którego dojść można drogą rozumową, powtóre — że kto doszedł do tego ukrytego sensu już się załatwił z dziełem sztuki.

To zapatrywanie wydaje nam się dzisiaj prawie dziecinne. Razi nas przecież dzisiaj bardzo, jeśli

„Merkur“

Łódź, ulica Xilińskiego 1. 2.

Poleca wielki swój wybór win szampańskich i hiszpańskich.

Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznie się odwrotnie i franco.

rozwickał się także; ale pierwsza przedziałnia lnu, urządzona przez Girarda ²⁾ w Marymoncie, puszczonej była w ruch dopiero w r. 1831. Więksi fabrykanci, cudzoziemcy, posługiwali się technikami zagranicznymi i dopiero po kilkudziesięciu latach liczniej pojawiać się mogli w tej gałęzi przemysłu technicy krajowi.

W budownictwie lądowym i wodnym za Księstwa Warszawskiego pracowali albo krajowi samoucy praktycy, albo cudzoziemcy, nie posiadający często żadnych kwalifikacyj naukowych. Królestwo kongresowe wprowadziło egzaminy dla kandydatów na posady techniczne, a inspektor generalny robót wodnych, Wojciech Langie, pozostały z czasów pruskich uczeń Eitelweina, podjął się wykładać im najpotrzebniejsze przedmioty. W 1818 połączono te kursa z uniwersytetem, gdzie miernictwo i geodezyę wykładał Colberg, budownictwa zaś uczyli kolejno Kado, Szpilowski i Ritschel.

Od 1819 zaczęto ważniejsze z traktów przerabiać na drogi bite, myślnano o udogodnieniu komunikacyi wodnych i o budowie kanału Augustowskiego. Rząd, potrzebując inżynierów, wysłał dwóch stypendystów dla kształcenia się w tym zawodzie. Jan Smolikowski i i Wojciech Urbański ukończyli instytut komunikacyi w Petersburgu i uzupełnili we Francji swe wykształcenie techniczne. Gdy z inicyatywy Staszica utworzono w 1823 przy uniwersytecie szkołę dróg i mostów, dyrektorstwo objął Urbański, który wraz ze Smolikowskim, budowniczym Corazzim, twórcą gmachu teatrów warszawskich, oraz profesorami uniwersytetu Colbergiem i Kajetanem Garbińskim, miał wypełniać program kursów. Szkoła jednak, nie otrzymawszy dobrej orga-

²⁾ Por. artykuł pt. »Filip de Girard«, podany w »Przeglądzie Technicznym« z r. 1886, t. XXIII str. 3-6, 28-31 i przedrukowany w książce: F. Kucharzewski. »Z dziejów techniki.« Warszawa 1901.

nizacyi, nie funkcjonowała prawidłowo i w końcu obejmowała jedną tylko katedrę specjalną.

Do zajęć technicznych w zakresie budowlanym i mechanicznym najlepiej jeszcze przygotowywały kandydatów ówczesne szkoły wojskowe inżynierzy i artylerzy. Z korpusów tych wyszło, tak za czasów Księstwa Warszawskiego, jak i Królestwa Kongresowego, wielu dzielnych pracowników ³⁾. Leśników i rolników sposobili, otwarte: w r. 1818 szkoła szczególna leśnictwa, a w 1820 instytut agronomiczny w Marymoncie.

Gdy tak przez Mostowskiego i Staszica zasiane zostały zdrowe ziarna przemysłu i sił technicznych krajowych, wypuścił w styczniu 1820 r. Gracyan Korwin prospekt na Izys Polską, »dziennik umiejętności, wynalazków, kunsztów i rękodzieł, poświęcony krajowemu przemysłowi, tudzież potrzebom wiejskiego i miejskiego gospodarstwa« ⁴⁾. Wydane w ciągu lat ośmiu 18 tomów Izdydy wykazują, że wkoło Korwina i jego następcy w redakcyi Antoniego Lelowskiego grupować się już zaczynały młode siły techniczne krajowe ⁵⁾.

³⁾ Oprócz wspomnianego już Wojciecha Gutkowskiego, odznaczyli się później pracami naukowo-technicznymi b. oficerowie artylerzy i inżynierzy: Feliks Radwański (syn), Sabin Sierawski, Franciszek Sapalki, Wilhelm Minter, Antoni Krauz, Stanisław Rzewuski, Henryk Rossman, prof. szkoły aplikacyjnej i jego następcą Feliks Pancer.

⁴⁾ »Głównym pisma pomienionego celem, pisał wydawca, będzie rozszerzenie i upowszechnienie użytecznych dla kraju naszego wiadomości, któreby dążyły do zwrócenia uwagi na przedsięwzięcie środków, służących ku rozszerzeniu krajowego przemysłu, czy to przez wskazanie obcych przykładów, czy przez udzielenie potrzebnych przepisów, w rozmaitych gałęziach gospodarstwa krajowego«.

⁵⁾ Por. Czasopiśmiennictwo techniczne polskie przed r. 1875. O Lelowskim, późniejszym komisarzu fabryk w Komisji Spraw Wewnętrznych, ciekawe szczegóły obejmuje broszurka: Losy pewnego projektu Steinkellera. Notatka archiwalna, skreślił Leopold Meyer w pięćdziesiątą rocznicę zgonu Piotra Steinkellera. Z dwiema rycinami. Warszawa 1904.

z ust postaci starych mistrzów rozwijają się wstęgi z napisami wyrażającymi ich myśl. Ale dwóch rzeczy nie powinniśmy przeczyć: po pierwsze że ten sposób pojmowania dzieła, który nam się dziś wydaje śmiesznym i nieznośnym był wynikiem ogólnego wówczas pojmowania sztuki i jej zadań. Powtóre winniśmy pamiętać że to dziecinne pojmowanie i do dziś jeszcze przetrwało — tylko że nie ma już tej ogólnej myśli na swe usprawiedliwienie. W wyobraźni dawnych czasów wszystko było ożywionem, wszystko żyło jak człowiek. Co żyje musi mówić, musi oznajmić swoje posłannictwo. Dlatego też zwraca się mędrzec ku wszystkim rzeczom pytając o ich znaczenie. I tylko tak wysoko artystycznie uposażonemu narodowi Hellenów danem było wznosić się ponad ten stopień pojmowania i przyjąć piękność jako posłannictwo piękna. Ale inne ludy nie doszły do zrozumienia tego by tajemniczy popęd ducha, który stworzył świątynie o cudownej harmonii linii, wspaniałą rzeźbę nagiego ciała i upajający czar muzyki istotnie w samym tylko pięknie tych tworów znaleźć mógł zaspokojenie! Twórca musiał tu jeszcze czegoś więcej chcieć, coś więcej zamierzać i coś więcej myśleć! A jak każdy twórca człowiek, tak też i wielki twórca Bóg, który świat sam stworzył. Każdy kształt, który on wy dobył musiał mieć

jakieś szczególne znaczenie, każdy głos w naturze musiał być jakąś wieścią.

Teleologiczny, celowy pogląd na naturę, który w każdym poszczególnem zjawisku; w rogach jelenia, w piórach ptaka, zarówno w piorunie jak i w komecie chce widzieć szczególny zamiar twórcy zbijał gwałtownie Goethe. »Kaźde stworzenie jest samo sobie celem« zawołał gniewnie i równo stanowczo bronił niezawisłości sztuki od moralności: i dzieło sztuki istnieje samo dla siebie a nie na to, by zwiastować jakąś dobrą naukę.

Tak więc narody starożytności jak i dziś jeszcze ludy żyjące na łonie przyrody usiłowały odgadując na chybił... trafił tłómaczyć sobie kształty przyrody i zjawiska przyrodnicze.

Ten sposób celowego pojmowania natury panował w wiekach średnich. Wtedy to mówiono o dwóch bibliach: o Piśmie Świętem i o przyrodzie i w obu szukano po za zwykłym znaczeniem znaczenia tajemnego, posłannictwa miłości boskiej. Wedle żydowskiej Kabały obojętne wiadomości w księdze Mojżesza muszą oznaczać jakąś ukrytą myśl, którą należy odgadywać.

(G. d. n.)

„Merkur“

Łwów, ulica Riłińskiego 1. 2.

Palarnia kawy specjalnych gatunków za pomocą gorącego powietrza.

Przesyłki pocztowe od 5 kg. skutecznie się odwrotnie i franco.

Staszic tymczasem myślał dalej o ich rozwoju, podczas gdy przemysł krajowy zyskał dzielnego opiekuna w osobie Lubeckiego. Dzięki umiejętnej gospodarce finansowej i energicznej działalności ministra skarbu, rozwijały się fabryki i przedsiębiorstwa, a w ciągu dziesiątka lat wydał Rząd Królestwa na ich popieranie przeszło trzy miliony złotych. W r. 1828 z inicjatywy Lubeckiego powstał Bank Polski, a niezbędnie potrzebujący kredytu przemysł fabryczny zyskał w nim trwałą podstawę. Wobec braku szkoły, mogącej kształcić potrzebnych techników, gdy Izys Polska informowała ogół o tem, co w zakresie szkolnictwa działo się zagranicą, zaczęto domagać się od rządu stanowczego kroku w tej mierze. Plan szkoły politechnicznej opracowało Towarzystwo do ksiąg elementarnych. Miała ona łączyć wszelkie środki, naukowe i praktyczne, rozwoju i przemysłu pod trojakim względem: rolnictwa, rękodzieł i handlu. W budżecie na rok 1825 zamieszczono już na pierwsze potrzeby 60.000 złr. i utworzoną została Rada Politechniczna, której pierwszym prezesem był Staszic, a po jego śmierci Ludwik Plater. Jemu to w poufnej rozmowie o ówczesnych potrzebach kraju, powiedzieć miał Lubecki: »Polsce trzech rzeczy potrzeba: 1) szkół, to jest oświaty i rozumu, 2) przemysłu i handlu, to jest zamożności i bogactwa i 3) fabryk broni... Mam nadzieję, że z czasem przeprowadzić to zdołam«⁶⁾.

C. d. n.]

Wynalazki i konkursy

O ochronie wynalazków.

Bardzo często zatracą się wartość rzeczywiście pełnych znaczenia idei, a wykorzystują je osoby zupełnie do tego niepowołane, podczas gdy wynalazca niema ze swego wynalazku żadnych korzyści. Przyczyny tego smutnego objawu należy szukać w tem, że się publiczności mało dało sposobności poinformowania się o ochronie duchowej własności, względnie o ochronie wynalazków. O każdym wynalazku stanowi głównie myśl zasadnicza, która zawiera pierwiastek wynalazku, podczas gdy wykonania konstrukcyjnego podjąć się może każdy uzdolniony fachowiec. Dlatego też szczególnie należy polecić tym, którzy przez studia, albo przez szczęśliwy przypadek znaleźli się w położeniu wynalezienia czegoś, by kazali natychmiast zabezpieczyć swoją ideę, w pomyślanej formie wykonania, przyczem urząd patentowy w myśl wynalazcy łączy zakres ochrony wynalazku rozszerzyć może. Zdarza się jednak bardzo często, że wynalazcy, zamiast zwrócić się ze swoją ideą do osoby, obowiązanej do utrzymania tajemnicy, jaką jest zaprzysiężony rzecznik patentowy, udają się do jakiegokolwiek mechanika, maszynisty, chemika itd., którzy następnie wynalazek na własną korzyść uzupełniają.

⁶⁾ Patrz: Barzykowski St. Historia powstania Listopadowego. Poznań 1883, t. I, str. 113. Słowa te przytacza Barzykowski jako powtórzone mu przez Platę.

Głównie jednak przestrzedz należy wynalazców przed osobami nieodpowiedzialnymi, tj. przed osobami przez c. k. biuro patentowe nie upoważnionymi. Choć przedmiot sam (wynalazek) może być bardzo mały, finansowy skutek właściwego wykonania patentu może być bardzo wielki a zależy on najwięcej obok znaczenia samego wynalazku, w głównej mierze od rozciągnięcia ochrony i racjonalnego spieniężenia. Trudno też jest wynalazcom, którzy wpadli na pomysł, leżący poza obrębem ich wiedzy fachowej, pomysłowi temu taką nadać realną formę, by mógł dostać patent i znaleźć praktyczne zastosowanie. W tym względzie z pewnością wielu wynalazców poczyniło nader smutne doświadczenia, gdy im wskutek nierzeczonego i niefachowego wykonania wynalazek, rzeczywiście dobry a nieraz i wielkiego znaczenia, nie przyniósł żadnej korzyści.

We wszystkich państwach udziela się prawnych patentów na takie wynalazki, które mogą być uznane bezwarunkowo jako nowe; mogą być także opatentowane ulepszenia znanych już a także opatentowanych wynalazków. Patent nadaje właścicielowi jego prawo samoistnego wyrobu opatentowanego przedmiotu, prawo zastosowania i wprowadzenia go w handel. Jeżeli kto bez wyraźnego pozwolenia właściciela patentu wyrabia patentowany artykuł albo kogo innego do tego nakłania, podlega pieniężnej karze lub aresztowi.

Od 1. stycznia 1899 roku poczęło w Austrii obowiązywać nowe prawo patentowe, według którego udziela się patentów tylko na takie wynalazki, które po gruntownem badaniu uznane zostały za nowe. Posiadanie więc patentu austriackiego daje rękojmię, że przedmiot opatentowany musi się uważać za zupełnie nowy. Ustawa z 15. sierpnia 1852, która obowiązywała aż do 1. stycznia 1899 a przepisywała badanie tylko w kierunku formalnym a nie w uwzględnieniu przedmiotu jako nowości, nie dawała właścicielowi przywileju tej pewności, że jego wynalazek jest nowy, nie zapewniała mu rzeczywistej, wolnej od zarzutów, nietykalnej ochrony. Zdawało się więc nieraz, że właściciel przywileju, na podstawie tegoż występował przeciwko naśladowcom i w następstwie zrobił to nieprzyjemne doświadczenie, że ze względu na to, iż jego wynalazek w chwili ogłoszenia przywileju nie był więcej nowym, on znalazł się w nieprawem posiadaniu tego przywileju.

Błąd ten w nowej ustawie patentowej został zupełnie usunięty, gdyż po przeprowadzonej w biurze patentowym próbie co do nowości przedmiotu może każdy w przeciągu 2 miesięcy wnieść protest przeciwko udzieleniu patentu, rzeczowo uzasadniony, a jeżeli c. k. biuro patentowe uzasadnienie to uzna za wystarczające, patent udzielony nie zostanie.

Austriacki przywilej nadany przez ustawę z r. 1852 trudno było spieniężyć, gdyż ewentualny nabywca nigdy nie był pewnym rzeczywistej ochrony wynalazku.

Przeciwnie nowe austriackie prawo patentowe daje właścicielowi patentu, względnie jego nabywcy najwyższą gwarancję, że wynalazek nie tylko jest rzeczywiście nowym, ale także da się istotnie wykonać,

WYRÓB KRAJOWY!

Na sezon zimowy

ROBOTA RĘCZNA!

Najnowsze fasony obuwia dla Dam,
Panów i dzieci — poleca

Magazyn i pracow. obuwia własn. wyrobu
M. AMSTER, we Lwowie, ul. Jagiellońska l. 9.

Za trwałość materiału ręcz. 30
Ceny tańsze niż w składach zagranicznej tandety. Z prowincji zużyty bućnik na miarę wystarczy.

Proszę o poparcie moich znakomitych
wyrobów obuwia. 18

spieniężyć i w przemyśle lub handlu z korzyścią zastosować.

Całe pole, na którym możliwym jest dokonywanie wynalazków, podzielone jest na 89 klas z różnymi poddziałami, a których jedna lub więcej przydzieloną została fachowemu znawcy teoretycznemu, a głównie w odnośnej specjalnej gałęzi wypróbowanemu praktykowi, którego rozległe doświadczenie zapewnia wynalazcy ściśle i fachowe zbadanie wynalazku.

Dr. Fryderyk Fuchs.

Pouczenia i przepisy

Hygiena rzemiosł.

Robota krawców i szwaczek przeważnie odbywająca się w postawie siedzącej ze zgiętym tułowiem i pochyloną głową, pociąga za sobą te same niemal następstwa, co praca szewców i życzyby wypadła, aby warsztat, przy którym pracują, a zarazem sposób wykonywania roboty tak zostały zmienione, ażeby robotnicy mogli pracować swobodniej, bez konieczności garbienia się i nachylania.

Inna jeszcze szkodliwość w robocie krawieckiej jest następstwem nieumiejętnego użycia żelazka do prasowania. Pochodzi ona ze złego zwyczaju wstrzymywania oddechu przy naciskaniu żelazka, gdyż takie nadymanie zazwyczaj mimowolne, pociąga za sobą przy częstem powtarzaniu, nadymanie komórek płucnych, tak zwaną »rozedmę płuc,« sprawiającą krótki oddech i duszność.

Krawiec zatem powinien się przyzwyczaić, ażeby przy prasowaniu oddechu nie wstrzymywać i przy naciskaniu żelazka nie nadymać się.

Zdarza się nieraz przy robocie krawieckiej, jak i przy robocie szwaczek i t. p. zakłucie igłą. O ile igła przy szyciu, często przecierana przez materyał, jest zupełnie czysta, to sprawiona przez nią rana kłuta nie przedstawia żadnego zachołu — łatwo się goi. Zanieczyszczoną natomiast igłą można łatwo zaszczepić sobie szkodliwą materję, która w takim razie wywołałaby szkodliwą materję, która w takim razie wywołałaby zapalenie, tak zwany zastrzał, bolesny i kończący się ropieniem podskórnym, wymagającym nieraz bolesnej operacji i pociągającym za sobą długą przerwę w robocie. Zanieczyszczenie igły pochodzi może albo od nieczystego materyału, lub też wprost z nieczysto utrzymanych palców.

Zwyczaj wyciskania krwi po zakłuciu igłą lub szpilką sam przez się nie byłby szkodliwy, chociaż przy użyciu igieł i szpilek czystych i przy czystych palcach zupełnie jest zbyteczny. Natomiast wysysanie krwi z takiego ukłucia, zamiast być pomocnym, może się stać przyczyną zakażenia, jeżeli osoba wysysająca, z powodu zepsutych zębów lub innej choroby ust, ma ślinę zanieczyszczoną. Najlepszym środkiem jest przemycanie rany czystą wodą.

Robotę krawców, szwaczek, czapników, jak również rękawiczników, rymarzy,

szewców i wogóle pracowników przy wyrobach szytych, z wielką korzyścią dla nich, ułatwia maszyna do szycia. Narzędzie to, odmienne dla każdego rodzaju roboty, pozwala pracować w postawie wprawdzie siedzącej, ale nierównie swobodniejszej, aniżeli przy zwykłej robocie. Nie potrzeba się garbić, ani piersi przyciskać i wprowadza się współdziałanie przy robocie współdziałanie nogi, które bez użycia maszyny zwykle bywały nieczynne. To ułatwienie roboty przez maszynę pociągnęło za sobą powiększenie liczby robotnic kobiet. Robota jednak przy maszynie ma pewne niedogodności, zwłaszcza dla kobiet, gdyż przy nadużyciu pracy nóg pociąga za sobą nieporządki w czynnościach organów płciowych, lekarzom dobrze znane. Kobiety wystrzegać się tedy powinny zbyt długiej przy maszynie roboty.

Kapelusznicy do prasowania kapeluszy używają żelazka stosunkowo cięższego, aniżeli to, któremu posługują się krawcy, a materyał, który prasują, jest miękki, prasowanie więc nie wymaga silnego naciskania ani trzymania. Nie zawadzi jednak pamiętać, że jedno i drugie jest szkodliwe.

Niektórzy kapelusznicy farbują sami materyały do wyrobu kapeluszy służące. Powinni też być ostrożnymi przy używaniu farb anilinowych lub arsenikalnych, które często bywają trujące.

Materyał pilśniowy, którego często używają, zwykle bywa zanurzony w roztworach soli merkurjalnych (rtęciowych), z którymi, jako silnymi truciznami, bardzo ostrożnie obchodzić się należy.

Robotnicy, zajmujący się wyrobem kapeluszy słomkowych, także (koszykarze), bielą (blichują) je albo chlorem, albo kwasem siarkowym. Oba te gazy przy wdychaniu są bardzo szkodliwe i robotę wykonywać należy albo na otwartem powietrzu, albo przy silnym przewiewie.

Rzemieślnicy, pracujący około wyrobów twardych, jako to: metali, drzewa, kości, kamienia, gliny, gipsu, i t. p., np.: ślusarze, kowale, giserzy, kamieniarze, zecerzy i t. p. pracują po największej części, niektórzy nawet wyłącznie i ciągle, w postawie stojącej. O ile przy tem ruch członków, przez pracę mięśni wykonywany jest dla zdrowia pożyteczny, o tyle nadmiar takiej pracy i siły wyczerpuje i często pociąga za sobą choroby serca, szczególnie, kiedy robota wymaga wielkiego natężenia.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Głosy z kraju

Nasze wieczory.

(ciąg dalszy).

Młyn uliczny miazdzy je powoli, kamieniami swemi zgniała i wpył obraca wszystko, co podnioślejsze w nas godniejsze. Giną marzenia, stygnie zapał, ideały het na odległy plan się usuwują, niby wspomnień dawnych dzieje, ledwie w fragmentach oderwanych, ledwie w strzępach myśli wracając od czasu do czasu bładem, niewyraźnym echem. Pustka nas ogarnia, szarzyzna,

W. Primus i S. Jglicki

Łwów, ul. Jagiellońska l. 12.

Materje na meble, portiere, firanki, story, dywany, chodniki. Meble do salonów, jadalni, sypialni i t. p.

Tapety.

Własna pracownia tapicerska.

zniechęcenie, odkąd rozkosze duchowe i radości wyższe obcemi nam się stały, odkąd utraciliśmy do nich prawo, utraciliśmy dawną, gorącą moc odczucia.

Czy to ja? pytamy — czyś to ty, przyjacielu?... niby ten sam, a taki inny, taki do siebie niepodobny! Co z nas zrobiło życie!

Życie? Nie.

Tu trzeba dobrze się namyślić, gruntownie rozważyć, zanim ciśniemy życiu oskarżenie, zanim je obwinimy o wydarcie nam z serc skarbów najcenniejszych.

Nie ono winno.

Życie jest trudnem, obowiązkiem, bólem przeto pierwiastki uszlachetnienia w sobie ma, nie źródło deprawcy. Twardy ten pedagog hartuje czasem nazbyt szorstko, ale że dźwiga, podnosi i umacnia, tysiącnymi przykładami daje się udowodnić. A więc nie życie winno, jakkolwiek ciężkie i mozolne; życia nie oskarżajmy. To młyn uliczny zgasił w nas pochodnię; rytmami kankana przygłuszył hymny naszych młodych piersi i niedość, że olbrzymiem cielskiem swoim rzucił cień na szlaki nieutarte, a wyboiste, po których pragnęliśmy z wiarą i nadzieją dążyć ku dobru ogólnemu, lecz zasłonił sobą społeczeństwo, a nawet rodzinę.

Czasami głos wewnętrzny mówi nam — i odczuwamy jego słuszność, że miejsce nasze nie w handlach, knajpkach, kawiarniach modnych, lecz u stołu najbliższych, lub w szerokiem kole rodziny, co się zwie społeczeństwem. Chwila rozważa odślania marność życia zadomowego, szkody, jakie zeń płyną, odpowiedzialność, z którą należy się liczyć. Gotowi jesteśmy iść za tym głosem, posłuchać jego rady.

Lecz bodźce zewnętrzne są silniejsze; zwyciężają. Pocięszamy się komunałem:

Wszyscy tak robią.

Nie wszyscy:

Faktem jest wprawdzie, że pośród ogółu inteligencji pracującej, mało spotkamy ludzi, którzyby nigdy, nawet przez czas krótki, nie dali się porwać pojętom ulicy. Wszak nie co innego, tylko słabostka nasza do uciech płytkich, oraz lekceważenie czasu i pieniędzy zrobiły Warszawę kopalnią złota dla różnych wydrwigroszów, którzy gdzieindziej nie śmieliby produkować swoich lichych sztuczek.

Ale są też u nas ojcowie, mężowie i bracia, oddani rodzinie, liczący się z obowiązkami społecznymi — silni, hartowni, świadomi wyższych celów życia ponad pracę dla chleba i rozrywkę. Tylko, że stanowią oni mniejszość. Są też rodziny szczęśliwe, łańcuchy szczerzłote, składające się z ogniw spojonych na moc wieczną. Takich rodzin nie złamią troski, bóle, zmiany losu, zespolą je natomiast jeszcze ściślej i goręcej, łączą w akord harmonijny bez zgrzytów rozpacz. Do szczęścia natomiast mało im potrzeba, do zadowolenia wystarczy jedno nic: podmuch nadziei, cień radości. Przeszkody życiowe nie istnieją dla nich. Śmiało idąc naprzód, nie zwykli się zrażać pierwszym lepszym kamieniem na drodze lub też go omijać; są wytrzymali; zdobędą zawsze to, co zechcą.

Zdobędą własnymi siłami! mówi głos ogółu. Ale jest w błędzie.

Siły całej rodziny tkwią w każdej z tych jedno-

stek: rozum ojca, przenikliwość matki, dzielność i bystrość brata, ujmująca słodycz siostr — wszystkie zalety, wyhodowane wspólnie, wszystkie cnoty, wszystkie właściwości w każdym z nich się mieszczą, połączone i zrównoważone.

To są arcytwory człowieczeństwa, idealni nadludzie, o jakich nie śmiał marzyć Nietsche, apostoł pychy. Gdyby takimi świat zaludnić, jakże byłby piękny, silny, dobry. Stałby się wcieleniem nieba.

I cóż że rodzin podobnych nie spotykamy dużo! Gdy są, dowód, że je stworzyć można, że istnieją drogi i środki, sprzyjające rozwojowi takiego gatunku. Szukać tych dróg i środków jest naszym obowiązkiem. Czy je znajdziemy, o ile cel tak wzniosły osiągniemy, w pewnym tylko stopniu zależy od nas samych; bezwarunkowo wszakże zespolenie się ściśle i porozumienie jest pierwszym ważnym krokiem do zmiany ku lepszemu.

Oddajmy więc rodzinie lwią część wieczorów naszych — to przecież ich własność: synowie z rodzicami i siostrami, mężowie obok żon i dzieci, zasiądźmy do gawędy, do czytania, do gry lub zabawy. Od czasu do czasu urządzamy sobie i im rozrywkę, wycieczkę, w sposób niekosztowny, by powtórzyć je można bez nadwyrężenia funduszów; nie nad stan lecz wedle stanu.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Przemysł artystyczny

Piękno w rzemiośle i sztuce stosowanej.

(Wyjątek z dzieła prof. Jana Rée).

(Ciąg dalszy).

Zastosowanie się do praktycznego przeznaczenia danego przedmiotu w najogólniejszych zarysach nie przedstawia jeszcze tak wielkich trudności, jak uczynienie zadość poszczególnym wymaganiom użytku. Wszak dopiero od ich wypełnienia zależy miara piękna w rzemiośle. Nie sztuką byłoby skonstruować krzesła, na któremby człowiek nie skulawiał od siedzenia; to potrafi każdy początkujący rzemieślnik. Natomiast potrzeba wiele zastanowienia, studyów i doświadczenia, aby wnikać w poszczególne wymagania rozmaitego użytku np. krzesła i dopiero na podstawie tych wymagań wydedukować — zupełnie bez wzoru — najodpowiedniejszą, charakterystyczną formę.

Jakkolwiek wszystkie krzesła służą jako ruchome sprzęty do siedzenia, to jednak między jednym krzesłem, a drugim zachodzi wielka różnica. Pokój mieszkalny wymaga innych krzesła, niż jadalnia; różne od tych są krzesła w salonie; a znowu odmienne wymagania stawiamy do krzesła w pracowni. Krzesło ogrodowe jest czemś zupełnie odrębnem, a krzesła kuchennego nie mógłbym zamienić na krzesło ze sypialni. Nie uwzględniając wcale rodzaju wykonania i ozdoby, krzesła te różnią się swoim rozmaitym kształtem, wynikłym z różnorodności ich użytku. Każdy rodzaj krzesła ma swój typowy, zasadniczy kształt. Krzesło w salonie nie śmie być tak ukształtowane, aby można w niem było

Pierwsze galic. Towarzystwo akc.

36

poleca
swoje zna-
komite
wyroby
jako to:

Rafinerii spirytusu

we Lwowie

87

Wódki polskie, Rozolisy, Likier, Starka litewska, Nalewki, Miłucha, Romy. SPECYAŁY: Absynt, John Bull, Maraschino, Maraschino słodzone.

SKŁADY: Pasaż Hausmana, pl. Kapitulny 3., pl. Bernardyński 2

rozsiąć się zbyt wygodnie; musi być w niem niejako uwidocznione, że po pięciu lub dziesięciu minutach należy znowu wstać. Coby było, gdyby nasze krzesła w pracowni miały ten sam charakter. Ich kształt musi już zawierać w sobie wezwanie do dłuższego w nich przebywania. Przy stole siedzimy całkiem inaczej, niż po obiedzie, gdy pijamy czarną kawę i palimy herbatkę. Przy jedzeniu siedzenie jest tylko środkiem do celu, nie śmie więc być zanadto wygodnym i stąd na krzesła gładzsze siedzenie i równe oparcie; po jedzeniu natomiast siedzenie jest samo przez się celem i dlatego krzesło w pokoju mieszkalnym, o miękkiej poduszce siedzenia, oparciu pozwalającym na wygodne przechylenie się, o bokach, na których można oprzeć ramiona, już samym widokiem swoim daje obraz przyjemnego wywczasu.

Wpływ poszczególnych wymagań użytku na kształt przedmiotu najwyraźniej uwidocznia się przy wyrobie obuwia. Celem obuwia jest zawsze ubieranie i chronienie nogi, a najważniejszym wymogiem, aby stosowało się do jej kształtu i było wygodne. Tu użytek występuje bezpośrednio jako twórca kształtu i wyklucza wszelką dowolność. Ale obok tego głównego celu występują też cele uboczne i żądają uwzględnienia. Buciki do ulicy będą inne, niż buciki noszone w salonie. Gdy chodzę po górach, muszę mieć inne obuwie, niż wówczas, gdy chcę przechadzać się po morskiem wybrzeżu. Wieśniakowi mało przydadzą się buciki mieszczucha, a co jest na miejscu w ciepłym klimacie lub o ciepłej porze roku, nie da się użyć w zimnym klimacie lub w zimie. Podróżnik po Afryce będzie nosił inne obuwie, niż Nansen; łyżwiarz inne niż gracz w lawn-tennisa; żeglarz inne niż myśliwy; wyścigowiec inne niż tancerz; czyszczący kanały inne niż linoskoczek. Odmienny użytek dyktuje kształt raz delikatny i miły, a kiedy indziej znowu gruby i trwały; w najściślejszym związku z użytkowaniem pozostaje też wybór materiału zawsze różnego i odpowiadającego celowi. Podczas gdy alpinista potrzebuje butów z trwałej skóry cielęcej, podróżny nad morzem dobrze zrobi, biorąc buciki z żaglowego płótna, gdyż woda morską niszczy skórę. Buciki drewniane są bardzo praktyczne dla wieśniaków, nie na miejscu byłyby jednak na brukowanych ulicach, a zgoła niestosowne w salonie. Mocne, podwójne podeszwy, obite gwoździami, doskonałe są zimową porą, w sali balowej wprawiłyby w kłopot noszącego. Tu wogóle żądamy innego materiału niż do ulicy. Miękką jelenia skórka, lakier, brązowa skóra, jedwab, atlas są najodpowiedniejszymi do tego celu. Panna młoda w bucikach z końskiej skóry o podwójnych podeszwach jest niemożliwą, tak samo jak roznosicielka gazet w trzewikach z białego atlasu. Rozmaity użytek wymaga odmiennego kształtu i materiału. Gdzie uczyniono zadość tym wymaganiom, odczuwamy zadowolenie, będące początkiem estetycznej rozkoszy; natomiast nieuwzględnienie jednego z tych wymagań, wywołuje przykre wrażenie. (C. d. n.)

czego kupcy polscy powinni dołożyć swego starania, gdyż grzeszą pod tym względem niejednokrotnie.

Kupcy polscy są bardzo pod tym względem wygodni i działają w tym kierunku bez najmniejszego porozumienia. Towary zakupują z niemieckich fabryk, gdyż polskich fabryk we wielu branżach wcale nie ma. Te niemieckie fabryki urządzają wielkie reklamy dla swych wyrobów, naturalnie znów wszystkie po niemiecku. Na rozlicznych paczkach, flaszczykach, pudełeczkach pełno znajdujemy napisów z poleceniami, lecz naturalnie tylko niemieckimi. A dalej jeszcze wewnątrz tych paczek i pudełeczek pełno jest wsuniętych reklam pod różnemi postaciami. W paczkach od cykoryi znajdujemy zawsze obrazki z opowiastkami niemieckimi, albo też pojedynczo obrazki są zamieszczone z napisami tylko i wyłącznie niemieckimi. Tym sposobem kupiec polski staje się krzewicielem mimowolnym niemieczyzny.

Nie jeden z publiczności polskiej zwróci na to uwagę polskiemu kupcowi i powiada mu, ażeby całkiem bez tych niemieckich reklam sprzedawał towar polskiej publiczności, albo też żądał od fabrykantów polskich napisów i polskich poleceń, polskich historyjek, jeżeli do towaru je wkłada. Kupcy mają na to rozliczne wymówki, że fabrykant do tego się nie zastosuje, gdyżby go to więcej kosztowało, potem nie może, choćby chciał to uczynić itd. itd.

Tak dla jednego kupca fabrykant tego nie uczyni, gdyby jednak panowało pewne porozumienie w tym względzie między kupcami polskimi, toby się dało to z czasem przeprowadzić.

Wiemy o tem, że niektórzy kupcy, którzy sporo towaru sprowadzają z fabryki już przeprowadzili swoje i zamieszczone są napisy polskie, albo też usunięte napisy niemieckie. Tylko potrzeba trochę szczerzej woli i chęci.

Wiemy także, że niemieccy fabrykanci dla Kongresówki drukują polecenia polskie, niektórych swych artykułów nawet z rycinami, a u nas te same reklamy po niemiecku widzimy. Otóż niech kupcy polscy żądają energicznie i stanowczo polskich etykiet i polskich poleceń, to fabrykanci niemieccy zmiękną.

Teraz jeszcze jedno. Polscy kupcy często swą grzecznością wobec niemieckich odbiorców, czasami nawet nieodbiorców za daleko posuwają. Cóż powiedzieć na takich kupców co dla niemieckiego wojażera rozmawia w całym handlu po niemiecku. Przeciwnie kupiec polski powinien na to nastawać, ażeby wojażer umiał po polsku i dać trzeba to uczuć fabryce i wojażerom.

Życzymy naszemu kupiectwu jak najlepszego powodzenia, nie chcemy bynajmniej przez to szkodzić naszemu kupiectwu, lecz piszemy to ze życzliwości ku kupiectwu polskiemu, żądając także od niego pewnego małego trudu i poświęcenia na rzecz języka polskiego. W dzisiejszych warunkach musimy tego żądać stanowczo. Mamy obowiązek popierania kupiectwa polskiego, to niech to kupiectwo dla języka ojczystego to zrobi, co jest w jego mocy do zrobienia.

Sztuczny jedwab. Jest kilka metod wyrabiania tego przędzy, we wszystkich służy za surowiec celuloza. Pierwszym wynalazcą, który doszedł do praktycznych wyników był *Chardonnet* (1888); używa on kolloidum, t. j. nitrocelulozy (bawełny strzelniczej), rozpuszczonej w mieszaninie eteru i alkoholu i wyciska go ze zbiorników stalowych pod ciśnieniem 40—50 atm. przez szklane, włoskowate rurki o średnicy otworu 0.08 mm., a w ostatnich czasach jeszcze cieńsze;

Kronika techniczno-przemysłowa

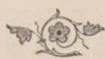
Nasze kupiectwo i język polski. Kupiec polski powinien na to baczyć, aby polskich odbiorców zadowolnić. W życiu prywatnym i handlowym powinniśmy dbać, aby nasz język miał uznanie i poszanowanie do

wydobywający się z otworu płyn tężeje natychmiast wskutek ulatniania się eteru i daje nitki, z których przez skręcenie ze sobą powstaje przędza. Nitki z początku otrzymywane były sztywne, a z powodu swego składu chemicznego łatwo zapalne i wybuchowe. Przez denitrowanie nitrocelulozy tracą swą zapalność, stają się miękkie, nabierają połysku piękniejszego, niż ma jedwab prawdziwy i dają się łatwo farbować; barwa włókien jest biała — nawet posiadają one w pewnym stopniu właściwy zresztą tylko naturalnemu jedwabowi szelest, zwany zgrzytem przy ścisaniu włókien. Od jedwabiu różni się sztuczny produkt mniejszą mocą, skłonnością do pęcznienia w wodzie, przyczem jego moc bardzo się zmniejsza. Metody Lehnera i inne różnią się tylko w szczegółach od wyrobu sposobem Charbonneta. Odmienne odbywa się — choć do zupełnie podobnych wyników dochodzi, wyrób metodą Bronnerta, który celulozę rozpuszcza w amoniakalnym roztworze tlenku miedziowego i następnie z niego wydziela celulozę w postaci nitek, wpuszczając wyciskany przez rurki płyn do kwasu. Sztuczny jedwab który jest znacznie tańszy od naturalnego, używany dziś bywa za wątek w tkaninach jedwabnych, — na osnowę używać go jeszcze nie można, gdyż jest za słaby; jest wybornym materiałem do wyrobów szmulkerskich, w których coraz bardziej wypiera naturalny, a także do haftów — wreszcie jako imitacja ludzkich włosów i włosia końskiego. Wyrabia go dziś kilkanaście fabryk w Niemczech i we Francji, które po większej części należą do kilku wielkich towarzystw akcyjnych. Wobec wielkości produkcji i coraz szerszego zastosowania uważa sprawozdawca nazwę sztucznego jedwabiu za nieodpowiednią dla tego włókna, które nie jest surogatem jedwabiu, ale poważnym, zupełnie samodzielnym materiałem tkackim.

Wystawa pożarnicza odbędzie się w Wiedniu we wrześniu 1906 w czasie ósmego zjazdu austr. straży pożarnych. Informacyi w sprawie wystawy udziela p. Müller, naczelnik straży pożarnej w Wiedniu. *Wiener Bauind. Ztg.* Nr. 4).

Budowa tunelu w sztucznie zamrożonym terenie. *Jurnal de Debats* podaje, że przy budowie paryskiej kolei miejskiej w części prowadzącej z Porte de Clignancourt do Porte d'Orleans, będą do pokonania liczne trudności, gdyż nie tylko linia musi przejść pod korytem Sekwany, ale podejść pod dworzec Saint Michael kolei d'Orleans. Tu napotka się na bardzo bogate w wodę pokłady. Inżynierowie i przedsiębiorca L. Chagnaud, pod kierownictwem dyrektora miejskiego urzędu budowniczego Bienvenue postanowili w tym przypadku zastosować na długości 60 m sztuczne zamrożenie terenu, W masę, która będzie miała być zamrożoną, wpuści się najpierw jedną rurę o średnicy 15 cm, a później około niej w miarę potrzeby, dalsze węższe rury. Do tych rur będzie się wpuszczało płyny, wytwarzające zimno, do czego ustawiona będzie osobna maszyna. Po upływie 4 do 6 tygodni zamrznie teren około rur, a po wyjęciu ich w zlodowaciałej ziemi będzie się biło tunel jak w skale.

Największą trudność da osadzenie rur, by one wskutek własnego ciężaru nie wysunęły się z linii trasy.

Pytania i odpowiedzi

PYTANIA.

Pytanie 329.

Mam do rozporządzenia codziennie kilka cetnarów krwi bydłowej świeżej — jaki jest najodpowiedniejszy przyrząd do ususzenia jej najszybciej i najtaniej (Suszona krew jest pierwszorzędnym nawozem — świeża zaś najczęściej marnuje się dla braku kupujących).

Pytanie 330.

Jakie są najlepsze podręczniki o hodowli drobiu, trzody chlewnej i królików, gdzie i za jaką cenę można je dostać?

Pytanie 331.

Czy istnieją podręczniki z rysunkami, traktujące o secesyi w meblarstwie? gdzie można je nabyć i po jakiej cenie — w pierwszym rzędzie pożądane podręczniki polskie.

Pytanie 332.

Czy istnieje w języku polskim podręcznik kotlarski wraz z tabelami i szkicami w zakresie kotlarstwa wchodzącymi.

ODPOWIEDZI.

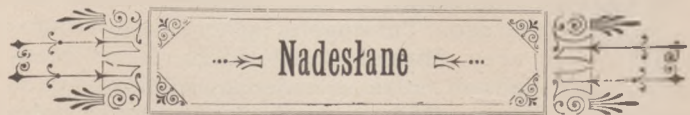
Odpowiedź na pytanie 328.

Prawo poszukiwania minerałów botanicznych, a więc: wosku ziemnego, nafty etc. na gruntach gminy Truskawiec — mają następujące protokołowane towarzystwa:

1. Akcyjne Towarzystwo produkcji nafty „Victoria“ w Budapeszcie, Elisabethstrasse 2. („Victoria“, Naphta — Production — Action — Gesellschaft).

2. Józef Lewicki, Stanisław Szczepanowski, Albert Szkowron i Ludwik Winiarz.

Czy firmy te prowadzą eksploatacyę — nie wiadomo.

Nadesłane katalogi.

Firma „E. Gieldziński, fabryka kolei wążkotorowych i lokomotyw“, posiadająca zastępstwo we Lwowie przysłała nam katalog polski kolejek wążkotorowych, będących dzisiaj bardzo ważnym środkiem przewozowym w cegielniach, kamieniołomach, wapiennikach, fabrykach cementu i t. p. W katalogu tym mamy podane w doskonałych ilustracjach i w opisach wszelkie części składowe toru i urządzeń kolejowych od szyn do lokomotyw, a nadto ilustracje kompletnych urządzeń, pomiędzy którymi zwraca uwagę kolejka do przewozu cegły wypalanej na przystań rzeczną, droga żelazna na pochylni do przewozu cegły w cegielniach, kolejka wiążąca do przewozu dachówek, elektryczna droga żelazna w fabryce cementu i kilka kolejek w zastosowaniu do kamieniołomów.

Marcin PRUGAR i syn

PAROWA FABRYKA WYROBÓW
STOLARSKICH I PARKIETÓW

Lwów, Supińskiego 1. 5. Telefon Nr. 563

poleca: wszelkie w zakres stolarstwa wchodzące wyroby
po cenach najniższych. ⁴

Zamówienia tak ze Lwowa jak i prowincyi uskutecznią się w jak
najrychlejszym terminie.

Własne biuro rysunkowe.

Kosztorysy wszelkie i przedmiary bezpłatnie.

56

Pierwsze przedsiębiorstwo wiertnicze

⁷² **Inż. Z. STYBER** ¹⁵
i J. ZEITLEBEN ²⁶

w Starym Zagórzu.

przeprowadza badanie pokładów pod względem tektonicznym i geologicznym, sondowanie terenów pod budowę mostów i gmachów — wiercenia za wodą, naftą i pokładami mineralnymi z dobywaniem rdzenia; dalej wszelkie roboty wchodzące w zakres studniarstwa.

Już opuściła prasę

Księga adr. stoł. m. Lwowa

na rok 1906 (rocznik X).

Rozdział XI. zawiera najnowszy wykaz właścicieli realności w porządku alfabetycznym, podług ulic i placów.

Cena egzemplarza 5 koron.

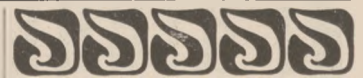
Wielka luneta astronomiczna

na trójnogu — z wszystkimi potrzebnymi dodatkami — (wyborne soczewki) — —

do nabycia prawie za bezcen

(z powodu wyjazdu).

Można oglądać w Redakcyi „PRZEMYSŁOWCA“
Lwów, Akademicka 26.

ZAKŁAD ARTY- 14
STYCZNY

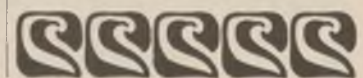
Leona Sippla

Lwów, — Pasaż Hausmana

26 poleca swoje wyroby: 15

szyby trawione do okien kościołów, klatek schodowych i t. p., szyldy i tablice lane, z metali, lakiernictwo galant. i budowlane, tablice szklane, mosiężne i t. p. 65

— Cenniki, kosztorysy, bezpłatnie. —

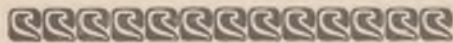

ukończony technik władający polskim, francuskim i angielskim językiem poszukuje zajęcia zaraz w biurze technicznym lub u pp. inżynierów i architektów. Bliższa wiadomość dla F. w Redakcyi Przemysłowca.

Spólników

z łącznym kapitałem do K 100.000 poszukuje przedsiębiorstwo fabryczne dobrze rozwijające się do rozszerzenia fabryki.

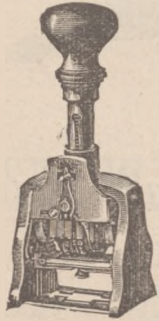
— Zgłoszenia pod „FABRYKA“ Kraków poste-restante. —

Artyst. zakład rytowniczy MAKSA GLASERMANA

23 Lwów, ul. Sykstuska I. 17

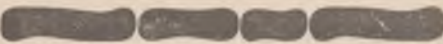
wykonuje gustownie i tanio:

stampilie kauczukowe i metalowe, tablice i napisy z metalu lane i mosiężne grawirowane, numeratory i stemple datowe, marki pieczęt-kowe, odznaki dla straży, obcegi do plomb i t. p.

14 Kosztorysy bezpłatnie.

65

24 Patenty 14

na wynalazki, ochronę modeli, marek fabr. i t. d. wyjednywa czynne od r. 1882

BIURO PATENTOWE

Włodarkiewicz
& Sieklucki - -

Warszawa, Włodzimierska 16.

Własne warsztaty mechaniczne. Stały Reprezen. w Petersburgu.

Wynalazki Biuro same nabywa lub pośredniczy w ich eksploatacyi.

65

36 Pierwsza 5

Krajowa Fabryka
wyrobów masarskich

A. Finkelsteina

we Lwowie

plac Gołuchowskich I. 2.

poleca swe znane wyroby

wędlin, salami i t. d. 57

Pierwszy krajowy zakład artgraficzny
ELEKTRYCZNIE URZĄDZONY

M. HEGEDŪS
Lwów
ul. Kopernika 8.

WYKONUJE ARTYSTYCZNIE:
KUSZE DRUKARSKIE
WSZELKIEGO RODZAJU
DLA ILUSTRACJI KSIĄŻEK
DZIENNIKÓW CZASOPISM
ANONSÓW CENNIKÓW I T. P.

FOTOCYNOGRAFIA
AUTOTYPIA
CHROMOTYPIA
FOTOLITOGRAFIA
SWIATŁODRUK

ZAKŁAD ART. FOTOGRAFICZNY
SECESSION Lwów
ul. Kopernika 8.

POWIEKSZENIA DO NATURALNEJ WIELKOŚCI PO NAJNIŻSZYCH CENACH.
KUSZE PRZECHOWUJĄ SIĘ NAŚLADOWNICTWO ZASTRZEŻONE.

Oleje cylindrowe
i Maszynowe

w najlepszych jakościach

poleca

Fabryka nafty Fibicha i Stawiarskiego

30 KROSNO. 81

W niedzielę i święta
dwa przedstawienia.

„Colosseum“

Hermanów

Największy Teatr Rozmaitości

codziennie przedstawienia
pierwszorzędnych atrakcyi.

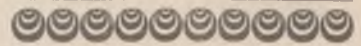
Początek punktualnie o g. 8. wiecz.

Bilety wcześniej do nabycia w biurze Płohna,
ul. Karola Ludwika 9.

Polak

z praktyką biurową,
poszukuje jakiegokolwiek zajęcia — także na wyjazd.

Post. rest. gł. poczta
„Rajmund 22“.

Pracownia rusznikarska

**SZADKOWSKI
i KOPCZYŃSKI**

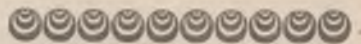
we LWOWIE, pl. Bernardyński I. 3

poleca

BROŃ MYŚLIWSKA
własnego wyrobu

dokładnie uregulowaną i wypróbowaną.

Wszelkie reperacye z prowincyi
uskutecznią się natychmiast.

30 Patenty 47

Patenty

na WYNALAZKI WYJEDNYWA

inż. St. Dzbański

Wiedeń, Lindengasse Nr. 2.

Międzynarodowe biuro
patentowe. 65

PODSŁUCHANE.

Mały Karolek do ojca: Tato! Tato! bocian przyniósł nam dziewczynkę!

Profesor S., poprawiając zadania szkolne, w roztrągnięciu: No to daj mu na piwo.

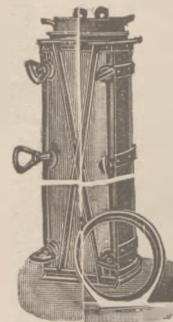
Skład

maszyn do szycia, rowerów i gramofonów w większem mieście wincyonalnem poszukuje zdolnego ajenta pod korzystnymi warunkami. Bliższa wiadomość w Administracyi „Przemysłowca“.

Upraszamy uprzejmie o powoływanie się przy zamówieniach na ogłoszenia „Przemysłowca“.

Poco kupować za granicą? Czy ma Pan piasek?

Dostanie Pan wszystkie maszyny i formy do wyrobów cementowych jak: prasy, stoły do wyrobu dachówek, podkładki prasowane i lane, matryce i szablony, formy do rur, farby, olej, młynki do mieszania farb z cementem, oraz podanie sposobu fabrykacji i t. d. we Fabryce maszyn JANA ENDLERA (istniejącej już od lat 20-tu) obecnie w Pfaffstettan obok Wiednia nad Kanalem Nr. 106. Wszystkie podane formy są na składzie, które wraz z maszynowym urządzeniem w ruchu można oglądać w każdym czasie. 49—61

Juliusz Overhoff we Wiedniu

wykonuje

Aparaty do czyszczenia wody, patent Dervaux-Reissert, Filtry do wody — patent Reissert. Urządzenia do chłodzenia wody — patent Overhoff-Collaut.

Wyłączne zastępstwo na Galicyę i Bukowinę posiada

J. Szaynok

biuro techniczne i fabryka maszyn w Rzeszowie.

Pracownia wszelkich wyrobów stolarskich Romana Dryszki we Lwowie, ulica Tkacka l. 10 a.

— Józek! Wiesz, że zegar stanął na rataszu?

— Nic dziwnego — a cóżes ty chciał żeby ratusz na zegarze stanął!

PAROWA FABRYKA

czekolady, cukrów, herbatników deserowych i przetworów owocowych

Dr. Jan Rucker i Sp. komandytowa
LWÓW, UL. KAROLA LUDWIKA L. 3.

Zamówienia na torty, cukry deserowe i t. d. — Wykonuje się bezzwłocznie i jak najstaranniej.

Zlecenia z prowineyi załatwiamy odwrotną pocztą.

39

Karol Hornung

Lwów, Szpitalna 40.

Telefon nr. 353.

Parowa fabryka stolarska

wykonuje roboty budowlane, posadzkowe, urządzenia kościelne i szkolne, tak w miejscu jak i na prowincyę po umiarkowanych cenach. 65

14

Pierwsza fabryka krajowa!

Kołków amerykańskich do butów

M. TEITELBAUM — Lwów, Źródłana 9 a.

Wysyła w żądanym wyborze na zamówienie w paczkach 5 kilogramów wszędzie na prowincyę.

!! Zwraca się uwagę szewców !!

Wyrób pierwszorzędnej jakości, najnowszemi maszynami — zakład rozszerzony. 85

Najznakomitsze wprzód i w tył szyjące i do haftu artystycznego urządzone

„**ORYGINALNE VICTORIA**”

maszyny do szycia

są najlepsze i wskutek swych wybitnych zalet najtańsze.

Maurycy Frühling

Lwów, Trzeciego Maja l. 5.

FLBIE: Stanisławów Pasaż — Tłumacz, Rynek.

14

MASARNIA

32

Franciszka Jchniowskiego

we Lwowie ul. Batorego 4. obok Wgo Soleckiego

poleca szynki uznane ogólnie za najlepsze w smaku oraz wszelkie inne wędliny, niezrównanej dobroci również wielki zapas smalcu i słoniny. 85

31

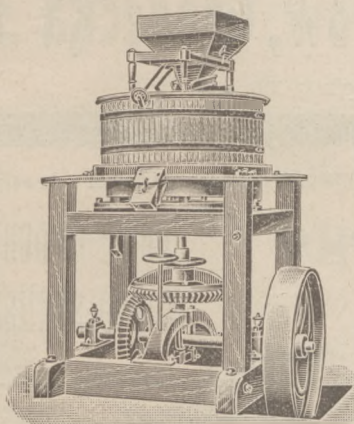
Młyny

poruszane motorami wodnymi, parowymi i ssąco gazowymi

urządza fabryka maszyn

J. SZAYNOK

w Rzeszowie.

Wiele pieniędzy!

można zarobić spruwadzając

Przepisy

do fabrykacji przetworów chemiczno-technicznych, kosmetyków, środków leczniczych itp.

z laboratorium chemiczn.

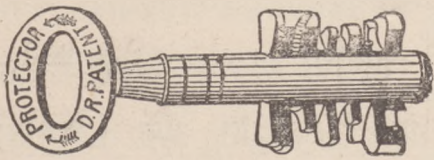
Dr. chem. DAVIDSON

et Dr. med. JUNG MANN

Berlin Nr. 74. Friedrichstr. 131 D.

Proszę żądać ofert. — Korespondencya polska.

Wiele pieniędzy!

Jedynie zastępstwo i skład na Lwów

Leopold Herrmann
ul. Grodecka l. 14 a.

Gudem techniki

nazywają fachowcy **patentowany zamek Protektor**
w który zaopatruje swe ogniotrwałe i pewne przed włamaniem

Kasy HESKY S. Wertheimer

Fabryka: Wiedeń XVII/3.

Nieźrównane kasy najnowszej konstrukcji. — Tanie ceny fabryczne.

SPŁATY CZĘŚCIOWE

przyznajemy wszystkim osobom, także z prowincyi, dobrze sytuowanym, bez różnicy stanu lub rangi.

33 Nowo otworzony Magazyn nowości dla dam i dzieci
we LWOWIE, przy ul. Halickiej l. 19a.

„MAŁY LOUVRE“

„MAŁY LOUVRE“
NOWO OTWORZONY

poleca swój olbrzymi wybór
bluzek, kapeluszy, rękawiczek, halek, szlafroków, matynek, fartuszków
konfekcyi dziecięcej dla chłopców

parasoli, parasolek, pończoch i towarów pończoszkowych,
woalek i innych towarów modnych, towarów lnianych, bielizny
stołowej, bielizny męskiej, damskiej i dziecięcej i w. i.

Zlecenia z prowincyi załatwia się odwrotnie

Zarząd Magazynu „Mały Louvre“

we Lwowie, ul. Halicka l. 19a (róg ul. Sobieskiego).

Illustrowane cenniki wysyła się na prowincję darmo i oplatnie.

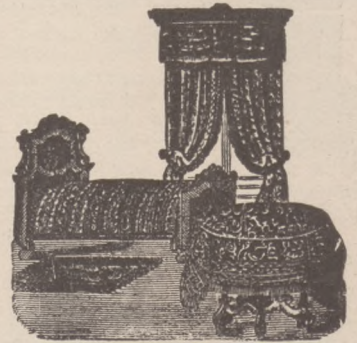
Nasz główny skład dywanów, portyer, firanek, chodników,
koców, kołder, kap na stoły i na łóżka, cerat, linoleum i artykułów
dekoracyjnych znajduje się we LWOWIE, przy ulicy
Sykstuskiej l. 6. a (Pasaż Hausmana).

Spłaty 26

częściowe!

Dozwolone także osobom z prowincyi za poprzednim ustnem lub listownem porozumieniem się.

**Bezsprzecznie
największy
wybór!**

Renomowana i powszechnie znana firma

Dom towarowy „Au Louvre“

we Lwowie, ul. Sykstuska l. 6 a (Pasaż Hausmana)

poleca swój obfity i bogato zaopatrzony skład wszelkich możliwych gatunków dywanów (także kościelnych i przed ołtarze) dywaników, portyer, firanek, chodników, kap na stoły i łóżka, cerat, linoleum, kołder, koców, der na konie oraz wszystkich innych przedmiotów dekoracyjnych po nader niskich cenach konkurencyjnych,

Na żądanie wysyłamy na prowincję darmo i oplatnie nasze bogato illustrowane cenniki, w których są opisane także towary lniane i bawełniane, bielizna męska i damska, szyfony, płótna, bielizna stołowa i inne ważne artykuły, w zakres domowego gospodarstwa wchodzące. Zlecenia z prowincyi załatwia się odwrotnie.

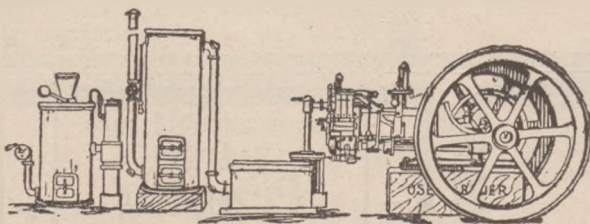
By ująć pomyłkom, prosimy na nasz adres dokładnie zważać.

Z poważaniem Zarząd firmy:

Dom towarowy „Au Louvre“

Lwów, Sykstuska 6 a.

6

Skład motorów wybuchowych

URZĄDZEŃ MŁYNÓW I FABRYK 39

Leon Heller, Lwów, Grodecka 35.

Kosztorysy i plany na żądanie.

90

Goleszowska fabryka cementu portlandzkiego

Goleszów

(stacya kolei, poczta i telegraf na miejscu).

Roczna produkcya 1,200.000 — 1,500.000 ctn. metr. portland-cementu.

Zawsze jednostajny — pierwszej jakości — najprzedniejszej miakkości.

132 Przewyższa znacznie przepisy normowane przez Stow. austriackich inżynierów i architektów.

SPECYALNOŚĆ: cement do wyrobu posadzek i kamienia sztucznego rur i dachówek cementowych.

Roman-cement
Wapno skaliste

7

58

Podgórze-Bonarka¹⁰ FABRYKA PORTLAND CEMENTU

Bernard Liban i Spka

(pod Krakowem).

14 poleca swój produkt najprzedniejszej jakości.

65

WODOCIĄGI

dla miast, miasteczek, gmachów publicznych

projektuje i wykonuje firma

August Löw i Sp.

LWÓW, ul. Kołłątaja 1. 6.

Adres telegramów: „KALORYA“ — LWÓW.

Ogrzewanie centralne

wszelkich systemów

Łaźnie, łazienki, pralnie, suszarnie, wszelkie urządzenia mechaniczne. Poszukiwanie i uchwycenie źródeł, wiercenie studzien, ustawianie pomp. Instalacje domowe z łazienkami i klozetami.

Generalne zastępstwo dla Galicyi i Bukowiny patentów łaźniaków szafkowych „The Elkay Syndicate“ w Londynie. (w)

12 Krajowy Związek Przemysłowy 15

AGENCYA HANDLOWA WYDZIAŁU KRAJOWEGO
we Lwowie, ulica Chorążczyzny 1. 17.,

Przyjmuje zastępstwa fabryk krajowych i utrzymuje agencję handlową. Pośredniczy w eksporcie wszystkich kraj. produktów.

UTRZYMUJE BAZARY KRAJOWE:

we Lwowie, Hotel Georgea, — w Krakowie, Rynek główny 1. 20,
w Nowym Sączu, ul. Krakowska 1 7 — w Przemyśle, ul. Franciszkańska

które polecają

sukna, płótna, drelichy, barehany, makaty, kilimy, wyroby koszykarskie, zabawki i wogóle wyroby krajowego przem. tak fabrycznego jak i domowego.

Informuje w kwestiach rodzimego wytwórstwa i handlu. 65

15

1 Architekci

J. SOSNOWSKI & A. ZACHARIEWICZ

krajowe przedsiębiorstwo
robót betonowo-żelaznych
konstruujące ogniotrwałe,
żelazno-betonowe - - - -

(BETONS ARMÉS)

Systemu Hennebicque.

EXPOSITION UNIVERSELE 1900.

GRAND PRIX

Wystawa Jubileuszowa we
Lwowie 1902

zaszczytne uznanie.

STOPY, MOSTY, TUNELE,
FUNDAMENTA, KANALIZACYE,
ZBIORNIKI, FABRYKI, MŁYNY, PILOTY
BETONOWE i t. p.

Wstępno projekta i przedmiary
bezpłatnie.

Lwów, ul. Na Błonie 3.

FILIA

Kraków, ul. Szpitalna 17.

Telefon 470. 65

JÓZEF GORECKI

Fabryka siatek, mebli, konstrukcyi żelaznych i wyrobów ornam. kutych
W KRAKOWIE,

ul. św. Wawrzyńca 1. 26. — Telefon Nr. 277.

Magazyn: ul. Starowiślna 1. 44 (parter).

• ODZNACZENIA •
KRAKÓW - LWÓW - PARYŻ - WIEDEN

wykonuje wszelkie roboty ornamentalne, kute, konstrukcyjne budowlane i plecionki z drutu, drutowe kraty do egrodenia ogrodów, lasów, podworców, zwierzyńców itp. siatki do przesypywania piasku i ochronne do okien, łóżka żelazne zwykłe i angielskie z materacami sprężynowymi oraz wkłady sprężynowe do łóżek drewnianych. — Drut kolczasty i »Wzdętochrony« do ratowania konicznej wzdętego bydła. — Ceny przystępne kosztorysowe. — Termin ściśle zachowany. — Cenniki na żądanie darmo i opl.

Adres telegramów:
JÓZEF GORECKI - KRAKÓW.

16

WODOCIĄGI

dla miast, gmin, folwarków, fabryk, ogrodów, gmachów publicznych, domów prywatnych i t. d.

Poszukiwanie i uchwycenie źródeł. Wiercenie studzien. Ustawianie pomp. Instalacje domowe z klozetami, łazienkami itd.

projektują i wykonują:

Inż. Leonard Nitsch i Ska, Kraków, ul. Kolejowa l. 18.

Najlepsze referencje z dotychczas wykonanych robót. — Kosztorysy bezpłatnie.

65

Centralne

14

Ogrzewanie

wszelkich systemów

i WENTYLACYE

Łaźnie, Mechaniczne pralnie, suszarnie i t. d.

Oryginalne

17

SINGER

Patrz na
markę fabryczną.

Maszyny - - - do szycia

Singer Comp. Tow. akc. Maszyny do szycia

Lwów, ul. Sykstuska 6.

E. HAUSMANN

Lwów, Pasaż Hausmana 6.

20

Telefon 303.

23

Pierwsze krajowe zakłady dla wszelkich urządzeń elektrycznych. Największe składy wszelkich materiałów instalacyjnych, aparatów i t. d.

Światło — Przenoszenia siły — Telefony — Gromochrony — Sygnały — Instrumenty — Akumulatory — Baterje — Latarki — Świeczniki.

74

KOSZTORYSY GRATIS I FRANKO.

BRACIA

RZĘDOWSCY

8 BIURO ELEKTROTECHNICZNE 20

Lwów ul. Sykstuska 16. i ul. Balonowa 12.

Krajowy zakład dla budowy wszelkich urządzeń elektrycznych. Własne warsztaty.

**NAJWIĘKSZE SKŁADY
WSZELKICH ARTYKULÓW
ELEKTROTECHNICZNYCH.**

Polecają żarówki taniałowe zużywające 50% mniej prądu.

Kosztorysy bezpłatnie.

21

Laboratorium handlowe

25

Inż. **MARYANA WIELEŻYŃSKIEGO**, zaprz. rzeczoznawcy sąd. w **Bożystawiu**.

Wykonuje: Analizy i badania wszelkich produktów z dziedziny przemysłu naftowego i woskowego, w szczególności ropy i olejów smarowych. — Analizy gazów kominowych i kopalnianych i t. d. — Analizy gleby, gliny i minerałów. — Analizy moczu, sputum i t. d. pod kontrolą dr. med. Klarfelda w Drohobyczu.

— *Udziela informacji i porady technicznej z zakresu przemysłu naftowego.*

Zajmuje się nauką reklamą produktów krajowych.

37

HENRYK EBER

Lwów, plac Smolki l. 3.

Skład materiałów budowlanych

jakoto: Portland-cementu, wapna palonego i hydraulicznego, gipsu, smoły, karbolineum, rur betonowych i kamionkowych, posadzek cementowych i szteingutowych, oraz wszelkich innych materiałów budowlanych.

Przedsiębiorstwo techniczne

dla urządzeń wodociągów, kanalizacji, pokryć dachów dachówką, papą i lupkiem, dla wszelkich robót betonowych i asfaltowych, dla układania posadzek i wykładania ścian płytkami porcelanowymi itd.

Nowość! Podłogi ksenon asbestowe bez fug. — Genniki i wzory gratis.

Skład maszyn do szycia, rowerów, gramofonów oraz zegarków złotych, srebrnych i towarów jubilerskich. **Józef Becher w Stryju.**